

CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRACII

Bulletin lidských práv

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

na úvod nového Bulletinu Vám přinášíme souhrn jednání lidskoprávních smluvních orgánů v Ženevě, který připravila Kamila Pelíšková. Výbory, které monitorují dodržování předních lidskoprávních úmluv na celosvětové úrovni, se nezabývaly pouze Ruskou federací, ale také relevantním vývojem v USA, Dánsku i České republice.

V sekci Mezinárodní trestní spravedlnost se Nikola Burdová zaměřuje na vyšetřování sestřelení letu MH17 nad východní Ukrajinou v roce 2014. Nový rozsudek nizozemského soudu se věnuje povaze tehdejšího ozbrojeného konfliktu i postavení separatistů.

Filip Lamparter z evropské sekce informuje o rozsudku Soudního dvora EU, který rozhodl zneplatnění části směrnice o předcházení využí-

vání finančního systému k praní špinavých peněz nebo financování terorismu. Z jakého důvodu tak soud učinil?

V sekci Mezinárodní politika, byznys a lidská práva se Le Minh Tam věnuje stále aktuálnějšímu tématu klimatické spravedlnosti. Zaměřuje se při tom především na otázku, jaké skupiny obyvatel ponесou největší břímě dopadů klimatických změn.

Matěj Kračmer z české sekce diskutuje problematiku domácího a sexualizovaného násilí na ženách a dětech v České republice. Jak jsou v dané oblasti činné nevládní organizace a jaké legislativní změny by mohly pomoci situaci řešit?

Zajímavé čtení Vám přeje

Jan Lhotský

Editor Bulletinu lidských práv
Vedoucí Centra pro lidská práva a demokracii

Obsah

Téma		3
<ul style="list-style-type: none"> Závěry jednání lidskoprávních smluvních orgánů v Ženevě za srpen až prosinec roku 2022 		3
1) Mezinárodní trestní spravedlnost		8
<ul style="list-style-type: none"> Sestřelení letu MH17: Nový rozsudek analyzuje válku na východní Ukrajině i postavení separatistů Salih Mustafa: Kosovské zvláštní senáty vydaly svůj první meritorní rozsudek Aktuality sekce Mezinárodní trestní spravedlnost 		8 12 16
2) Evropský systém ochrany lidských práv		18
<ul style="list-style-type: none"> SDEU rozhodl o zneplatnění části směrnice o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu ESLP: Zájem dítěte v případě surogátního mateřství opět zvítězil Aktuality evropské sekce 		18 21 24
3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva		27
<ul style="list-style-type: none"> Kdo nese břímě dopadů klimatických změn? K jakým pokrokům došlo v minulém roce v oblasti ochrany práv nezletilých? Aktuality sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva 		27 31 34
4) Česká republika a lidská práva		38
<ul style="list-style-type: none"> Domácí a sexualizované násilí na ženách a dětech v České republice Aktuality české sekce 		38 42
Monitoring lidskoprávních publikací		45
Redakce Bulletinu		46

Cítace titulní fotografie: Palác národů v Ženevě, ve kterém sídlí Rada OSN pro lidská práva, autor: Jan Lhotský

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, na webu Centra najdete řadu zajímavých informací. V sekci Blog naleznete další zajímavé krátké články či rozhovory s významnými osobnostmi a v sekci Akce se dozvíte, jaké konference a odborné diskuze jsme uspořádali nebo právě chystáme.

Na webu máme rovněž například seznam letních škol, kterých se můžete zúčastnit, včetně potřebných termínů, dále manuál výzkumu lidských práv s řadou odkazů na užitečné zdroje a relevantní instituce, a další užitečné informace.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Závěry jednání lidskoprávních smluvních orgánů v Ženevě za srpen až prosinec roku 2022

Kamila Pelíšková

V období od srpna do prosince 2022 se konalo 11. zasedání desíti lidskoprávních výborů OSN. Výbor pro lidská práva ve zprávě o Ruské federaci odsoudil porušování lidských práv v důsledku pokračující války na Ukrajině. Výboru pro nucená zmizení pak např. předložila zprávu i Česká republika. Kromě posuzování lidskoprávní situace v jednotlivých státech se výbory zabývaly i individuálními stížnostmi jednotlivců na porušování úmluv OSN. K jakým závěrům dospěly?

Lidskoprávní výbory jsou expertní orgány zřízené mezinárodními smlouvami OSN o lidských právech. Jejich činnost spočívá v monitoringu lidskoprávní situace ve státech, které k dané smlouvě přistoupily, a ve vydávání tzv. závěrečných doporučení pro vlády smluvních států. Výbory mohou rovněž přijímat stížnosti jednotlivců na porušení lidských práv.

Výbor pro lidská práva: Rusko zahájením ozbrojeného konfliktu porušuje lidská práva

Výbor pro lidská práva se zabýval lidskoprávní situací v Ruské federaci. Úvodem předseda výboru vyjádřil lítost, že navzdory dvěma odkladům, které smluvnímu státu udělil, se zasedání nezúčastnili zástupci Ruské federace, a tak se smluvním státem nemohl Výbor vést konstruktivní dialog. V této souvislosti připomněl, že povinnost předkládat zprávy s sebou nese i očekávání, že zástupci smluvních států budou při jejich projednávání přítomni.

Výbor následně vyjádřil krajní znepokojení nad pokračujícím ozbrojeným konfliktem na Ukrajině, který iniciovala Ruská federace. S tím souvisejí i zprávy vypovídající o všech hrůzách, které jsou s válkou spojeny. Proto apeloval na dodržování Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a vyzval stát, aby přijal veškerá opatření nezbytná ke splnění svých závazků, zejména práva na život.

Alexej Navalnyj, který nadále zůstává uvězněn v Rusku [1]

S válkou souvisí i nárůst počtu obvinění z pronásledování a násilí vůči opozičním politikům, novinářům, právníkům či jiným obráncům lidských práv. Zpráva odkazuje i na desítky vražd těchto osob. Mezi uvězněnými jsou nyní např. opoziční politici Alexej Navalnyj či Vladimir Kara-Murza. Ruská federace tak soustavně porušuje právo na svobodu projevu zaručeného Paktem.

Neoprávněné trestní stíhání novinářů či právníků se zvyšuje

Terčem útoků se pak zejména stali novináři, kteří píšou o válce na Ukrajině, jako je např. Maria Ponomarenko, jež během vysílání šířila informace o úmrtích ukrajinských civilistů v divadle přístavního města Mariupol. Výbor byl znepokojen i zprávami

o právnících, jako je Dmitrij Talantov a Ivan Pavlov, kteří čelí neoprávněným disciplinárním řízením, či dokonce trestnímu stíhání, většinou kvůli obhajobě účastníků protiválečných protestů.

Vyzval k okamžitému ukončení pronásledování, zastrašování, neoprávněnému stíhání, násilí a zabíjení právníků, novinářů, obránců lidských práv a opozičních politiků. Dále Výbor Ruské federaci uložil, aby provedla důkladné a nezávislé vyšetřování všech obvinění ze zmíněných činů, a aby obětem poskytla účinné prostředky nápravy v souladu s čl. 2 odst. 3 Paktu.

V souvislosti s tím apeloval i na zajištění nezávislosti justice. Vyjádřil znepokojení nad ústavními změnami z července 2020, které rozšířily pravomoc prezidenta. Prezident tak smí např. iniciovat odvolání

[Stěžovateli Dánsko odmítlo udělit státní občanství \[2\]](#)

členů Ústavního soudu, Nejvyššího soudu či soudců odvolacích a kasačních soudů. Podle průzkumů má veřejnost i v důsledku těchto změn omezenou důvěru v soudnictví.

Rusko nadále porušuje Pakt i na Krymu

Smluvní stát by měl právně i prakticky zajistit plnou nezávislost, nestrannost a bezpečnost soudců i státních zástupců a zabránit tomu, aby byli při svém rozhodování ovlivňováni jakoukoli formou politického tlaku. Musí zajistit roli nezávislého orgánu, jako je Nejvyšší soudcovská rada, při jmenování či odvolávání soudců a státních zástupců.

V neposlední řadě Výbor zopakoval, že respektuje rezoluci Valného shromáždění o územní celistvosti Ukrajiny a že je i nadále znepokojen porušováním Paktu v Autonomní republice Krym a ve městě Sevastopol, dočasně okupovaných Ruskou federací, které jsou pod faktickou kontrolou smluvního státu.

Je rovněž vážně znepokojen údajnou diskriminací krymských Tatarů a ukrajinské komunity na Krymu, která se dotýká mimo jiné vzdělávání v jejich jazyce a s ohledem na rozpuštění Mejlisu (jediný nejvyšší výkonný zastupitelský orgán krymských Tatarů) i jejich politické účasti. Vyjádřil znepokojení také nad nucenou mobilizací a odvody tisíců, mnohdy původních, obyvatel Krymu.

Dánsko zamítlo žádost o udělení státního občanství kvůli neznalosti jazyka

Mezi stížnostmi, které Výbor pro lidská práva řešil, byla např. i stížnost Palestince bez státní příslušnosti, který žil většinu svého života v Dánsku. J. S. K. N. tvrdil, že Dánsko porušilo jeho práva podle čl. 26 odst. 1 Paktu.

Do smluvního státu se stěžovatel přistěhoval v roce 1991 a v roce 2002 mu bylo uděleno postavení uprchlíka a povolení k trvalému pobytu. Jeho manželka a děti jsou dánskými občany. Poznamenal, že mu byla diagnostikována chronická posttraumatická stresová porucha v důsledku následků mučení, které zažil před příjezdem do Dánska.

Kvůli svému duševnímu stavu nebyl schopen se naučit více než základní úroveň dánštiny, přesto si přál stát se dánským občanem. V roce 2005 po-

dal žádost o udělení dánského občanství, která mu byla zamítnuta. V roce 2013 byl přijat nový zákon, který obsahoval výjimku týkající se požadavku na znalost dánského jazyka pro osoby se zdravotním pojištěním.

V reakci na nový zákon podal J. S. K. N. žádost opětovně, ale správní orgán ji odložil a předložil parlamentnímu výboru pro naturalizaci, aby rozhodl, zda by mohla být udělena výjimka z požadavku na předložení dokladu o odborné způsobilosti jazykových znalostí. Výbor žádost vyhodnotil tak, že v případě stěžovatele nelze udělit výjimku z této povinnosti. S odkazem, že informace výboru jsou vysoce důvěrné, nepodal žádné podrobnosti o posouzení jeho případu.

Bylo zamítnutí na základě zdravotního postižení diskriminační?

Stěžovatel namítal, že zamítnutí jeho žádosti bylo diskriminační na základě jeho zdravotního postiže-

ní. Výbor pro lidská práva připomněl, že ne každé rozlišování může mít diskriminační účinek. Pokud je založeno na rozumných, objektivních kritériích a sleduje legitimní cíl, pak je zákon v souladu s Paktem.

Výbor však konstatoval, že smluvní stát neprokázal, že žádost zamítl na základě rozumných a objektivních důvodů, jelikož J. S. K. N. neposkytl žádné informace o odůvodnění. Navíc tento nedostatek informací velmi ztěžoval, ne-li znemožňoval, aby žadatel předložil další dokumenty nebo znovu požádal o udělení občanství.

Výbor proto dospěl k závěru, že došlo k porušení článku 26 Paktu. Navíc podle čl. 2 odst. 3 písm. a) Paktu je smluvní stát dále povinen poskytnout stěžovateli účinný opravný prostředek, což vyžaduje i plné odškodnění jednotlivců, jejichž práva byla podle Paktu porušena. Požádal proto Dánsko, aby do 180 dní poskytlo Výboru informace o opatřeních přijatých pro splnění podmínek vyplývajících z Paktu.

Ilustrační fotografie [3]

Výbor pro nucená zmizení projednával zprávu České republiky

Výbor pro nucená zmizení se v září věnoval i zprávě podané Českou republikou. Zprvu uvítal, že stát ratifikoval či přistoupil téměř ke všem základním nástrojům OSN v oblasti lidských práv a opčních protokolů, jakož i k Římskému statutu Mezinárodního trestního soudu.

Domníval se však, že některé právní předpisy nejsou plně v souladu s Úmluvou. Zejména pak doporučil, aby Česká republika zajistila účast organizací občanských společností či veřejného ochránce práv v celém procesu podávání zpráv, od jejich přípravy až po šíření a provádění závěrečných připomínek.

Výbor pro nucená zmizení doporučil posílit pravomoc ombudsmanovi [4]

V souvislosti s tzv. národními institucemi pro lidská práva Výbor vyjádřil obavy ohledně nedostatečně širší působnosti veřejného ochránce práv. Byl znepokojen tím, že v současnosti jeho pravomoc nezahrnuje podporu všech oblastí lidských práv, včetně ochrany osob před nuceným zmizením. Doporučil proto urychlení novely zákona o veřejném ochránci práv s cílem posílit jeho pravomoc.

Upozornil dále na chybějící statistiky o zmizelých osobách. Stát by proto měl urychleně zavést přesné a aktuální statistiky, které by členil podle pohlaví, věku, národnosti, sexuální orientace, genderové identity, místa původu a rasového či etnického původu. Výbor proto doporučil, aby Česká republika vytvořila jednotný celostátní registr zmizelých osob.

Česká republika by měla uzákonit tzv. nucené zmizení jako samostatný trestný čin

Stejně tak Výboru v trestním zákoníku chybí i samostatný trestný čin nuceného zmizení. Podle něj existující trestné činy nejsou dostačující k tomu, aby zahrnovaly všechny znaky a modality trestného činu nuceného zmizení v souladu s Úmluvou. V případě zavedení dále doporučil, aby trestný čin nuceného zmizení nepodléhal promlčení.

Pokud by i přesto měl podléhat nějaké lhůtě, doporučil podmínky pro její stanovení: (a) délka promlčecí lhůty v trestním řízení by měla být přiměřená mimořádné závažnosti trestného činu; (b) počátek běhu lhůty by měl být stanoven od okamžiku, kdy trestný čin zanikl; (c) právo obětí nuceného zmizení na účinnou právní ochranu by mělo být zaručeno po celou dobu běhu promlčecí lhůty.

Výbor také litoval, že ho Česká republika doposud neinformovala o opatřeních přijatých na ochranu dětí před nuceným zmizením, zejména v souvislosti s migrací a obchodováním s lidmi. Znepokojila ho zpráva, že mnoho nezletilých dětí opustilo Zařízení pro děti - cizince v Praze, aniž by byly k dispozici záznamy o jejich dalším pobytu. Upozornil, že v takovém případě mohlo dětem hrozit nebezpečí nuceného zmizení.

Doporučil poté, aby policejní pátrání pokračovalo, dokud nebude osud zmizelé nezletilé osoby dostatečně zjištěn a nedospěje ke konkrétnímu výsledku.

Šedesát dní, během nichž v současnosti probíhá policejní pátrání, je podle Výboru extrémně krátké období.

Výbor pro odstranění rasové diskriminace: USA se nadále potýká s rasistickými zločiny

Na srpnovém zasedání se Výbor pro odstranění rasové diskriminace zabýval zprávou Spojených států amerických. Jedním z bodů byly i rasistické zločiny z nenávisti a nenávistné projevy. Výbor uvítal zřízení pracovní skupiny Bílého domu z června 2022 pro řešení online obtěžování a zneužívání. Vyjádřil obavy nad zprávami, které naznačují výrazný nárůst trestných činů z nenávisti, včetně počtu tzv. masových střelb.

Doporučil proto smluvnímu státu, aby zřídil komplexní systém sběru dat o rasistických nenávistných projevech, aby bylo možné zhodnotit rozsah tohoto problému, nebo zakázat organizace, které propagují a podněcují rasovou nenávist.

V této souvislosti se ve zprávě Výbor zabýval i násilím páchaným střelnými zbraněmi. Byl znepokojen pokračujícími útoky střelnými zbraněmi, které neúměrně postihují zejména osoby afrického původu, domorodé obyvatelstvo, osoby hispánského či asijského původu. Vyzval proto např. k zákazu útočných zbraní a velkokapacitních zásobníků nebo zákazu skrytého nošení zbraní, které by mohly být použity na veřejných místech.

Výbor vyjádřil znepokojení i nad pokračujícím rasovým profilováním ze strany orgánů činných v trestním řízení, pracovníků Celní a pohraniční ochrany, a dokonce i Imigračního úřadu. Apeloval proto na přijetí předpisů, které výslovně zakazují rasové profilování ze strany donucovacích orgánů, jako je např. „George Floyd Justice in Policing Act“, který byl Sněmovně reprezentantů předložen již v roce 2021 v reakci na protesty ohledně úmrtí George Floyda či Breonny Taylor.

-bill/6904980002/.

- [2] Russia: Journalist Maria Ponomarenko reveals that she was tortured in Siberia when she was held for pre-trial detention. (2022, červenec 15). Coalition For Women in Journalism. Získáno z <https://www.womeninjournalism.org/threats-all/russia-journalist-maria-ponomarenko-reveals-that-she-was-tortured-in-siberia-when-she-was-held-for-pre-trial-detention>.
- [3] Committee on Enforced Disappearances. (2022). Concluding observations on the report of the Czech Republic. Dostupné z https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CED%2FC%2FCZE%2FCO%2F1&Lang=en.
- [4] Committee on the Elimination of Racial Discrimination. (2022). Concluding observations on the combined tenth to twelfth periodic reports of the United States of America. Dostupné z https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2FC%2FUSA%2FCO%2F10-12&Lang=en.
- [5] Human Rights Committee. (2022). Concluding observations on the eighth periodic report of the Russian Federation. Dostupné z https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2FC%2FRUS%2FCO%2F8&Lang=en.
- [6] Human Rights Committee. (2022). Views adopted by the Committee under article 5 (4) of the Optional Protocol, concerning communication No. 2754/2016. Dostupné z https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2FC%2F136%2FD%2F2754%2F2016&Lang=en.

Fotografie

- [1] Alexej Navalnyj, který nadále zůstává uvězněn v Rusku. Alexei Navalny marching in 2017 (cropped 2), autor: Evgeny Feldman, 26. březen 2017, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.
- [2] Stěžovateli Dánsko odmítlo udělit státní občanství. Denmark!, autor: Photo by Håkan Dahlström / dahlstroms.com, 7. duben 2019, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.
- [3] Palestinci byla diagnostikována posttraumatická stresová porucha v důsledku mučení, které zažil v příchozím státě. Palestinian flag, autor: Whewes, 3. březen 2006, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.
- [4] Výbor pro nucená zmizení doporučil posílit pravomoce ombudsmanovi. Brno VOP logo, autor: VitVit, 31. květen 2017, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 4.0.

Zdroje

- [1] Behrmann, S. Santucci, J. (2022). 'We must act now': House passes police reform bill named for George Floyd. USA Today. Získáno z <https://eu.usatoday.com/story/news/politics/2021/03/03/house-passes-george-floyd-police-reform>.

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce: Jan Lhotský

Sestřelení letu MH17: Nový rozsudek analyzuje válku na východní Ukrajině i postavení separatistů

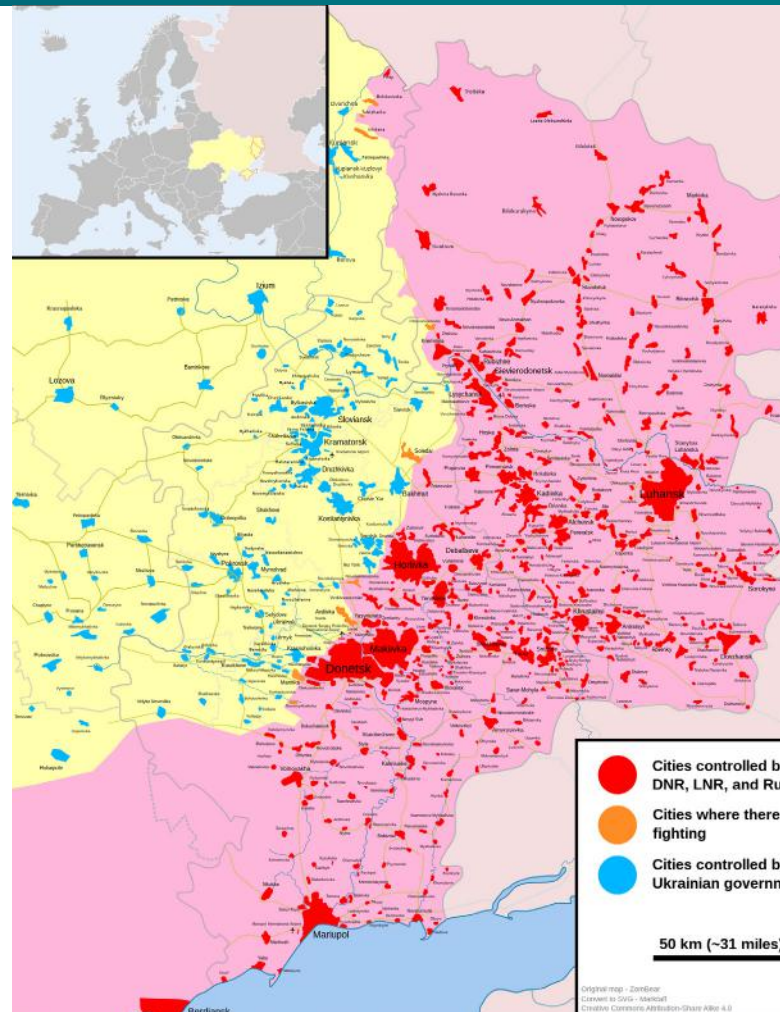
Nikola Burdová

Dva Rusové a jeden Ukrajinec jsou dle rozhodnutí nizozemského soudu zodpovědní za sestřelení malajsijského letadla MH17. Vynesený rozsudek jako první vyložil povahu války na východní Ukrajině a blíže rozvedl povahu imunity dle mezinárodního humanitárního práva.

V červenci 2014 bylo nad východní Ukrajinou sestřeleno letadlo MH17 na trase z Amsterdamu do Kuala Lumpur. Zemřelo všech 298 cestujících. Už před čtyřmi roky dospěl mezinárodní tým vyšetřovatelů k závěru, že letadlo bylo sestřeleno ruskou raketou Buk, která byla vystřelena z mobilního odpalovacího zařízení, jež patřilo brigádě ruské protivzdušné obrany. Raketa byla odpálena z oblasti na východní Ukrajině, kterou tehdy kontrolovali proruští separatisté. Blíže jsme se události věnovali už v předešlých Bulletiněch (viz např. Bulletin červenec-srpen 2019, s. 19).

Soud ve svém listopadovém rozhodnutí odsoudil v nepřítomnosti Rusy Igora Girkina a Sergeje Dubinského a Ukrajince Leonida Charčenko za vraždu 298 osob a úmyslné sestřelení letadla. Všichni jmenovaní byli odsouzeni na doživotí. Čtvrtý obžalovaný Oleg Pulatov byl zproštěn obžaloby pro nedostatek důkazů. Pátrání po osobách, které odpalovací zařízení obsluhovaly, i po osobách na vyšším stupni velení, ale dále pokračuje.

Z právního hlediska je rozsudek zajímavý hned v několika rovinách. Nizozemští soudci se totiž museli jednat vypořádat s tím, zda jsou oprávněni případ rozhodnout, jednak zkoumali povahu konfliktu na východní Ukrajině v době sestřelení letadla a s tím související imunitu obžalovaných.

Mapa války na východní Ukrajině [1]

Byli nizozemští soudci oprávněni ve věci rozhodnout?

Co se otázky jurisdikce týče, soud se musel vypořádat s otázkou, zda nizozemský trestní zákoník (dále jen „NTZ“) zakládá nizozemským soudům jurisdikci v případě stíhaného jednání, a pokud ano, zda mezinárodní právo nestanoví jejich jurisdikci určité limitace, typicky imunity.

Obžaloba při zkoumání jurisdikce podřadila jak sestřelení letadla, tak vraždu všech 298 cestujících pod článek 5 NTZ, který zakládá princip pasivní personalit [1], což zdůvodnila tím, že nizozemští občané tvořili většinu obětí. S tímto odůvodněním se však soud plně neztotožnil. Souhlasil, že pasivní

personalita se vztahuje na sestřelení letadla, nelze ji však aplikovat na vraždu těch osob, které nejsou nizozemskými občany jen proto, že byli obětí totožného trestného činu. Vraždu těchto osob soud podřadil pod článek 8b NTZ. Ten zakládá jurisdikci tehdy, pokud je mezi příslušnými zeměmi (tedy zemí, které jurisdikce přísluší, a zemí, která si jurisdikci nárokuje) uzavřena mezinárodní smlouva. Nizozemsko a Ukrajina takovou smlouvu uzavřely již v červenci 2017.

Povaha války v Donbasu

Vyřešení další otázky týkající se povahy ozbrojeného konfliktu, který probíhal na východní Ukrajině v době sestřelení letadla, tedy v červenci 2014, bylo náročnější. Tuto otázku bylo nutné vyřešit především proto, aby bylo postaveno najisto, zda obžalovaným přísluší imunita tzv. kombatanta. Kombatantem je podle mezinárodního humanitárního

práva osoba, která je příslušníkem ozbrojených sil, jež mají odpovědné velení. Zjednodušeně řečeno, kombatant má právo útočit na nepřítele, a to i smrtící silou, aniž by za to následně mohl být trestně stíhán. V případě, že by obžalovaní byli označeni za kombatanty, musel by soud opět řešit otázku, zda má vůbec právo obžalované potrestat.

Ani jeden z obžalovaných nenamítal nedostatek pravomoci soudu z důvodu imunity kombatanta. Důvody obžalovaných pro tento postup jsou však zřejmé. Zásada imunity kombatanta se totiž aplikuje pouze v případě mezinárodních ozbrojených konfliktů. Obžalovaní by tudíž museli tvrdit, že ozbrojené separatistické síly samozvané Doněcké lidové republiky (dále jen „DPR“) byly de facto pod kontrolou Ruské federace, což by z vnitřního konfliktu učinilo konflikt mezinárodní. Tím by potvrdili, že Rusko bylo aktivně zapojené do války na východní Ukrajině, ačkoli to samo vehementně popíralo.

Rakve byly převezeny několika letadly z Charkova [2]

Soud ke zjištění povahy konfliktu aplikoval tzv. test celkové kontroly (*overall control*), který byl poprvé použit Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii v případě Tadić. Za tím účelem bylo nutné zodpovědět otázku, zda Rusko nejen financovalo, cvičilo a vybavovalo DPR, nýbrž zda i organizovalo, koordinovalo nebo plánovalo jejich vojenské akce. Mezi hlavní důkazní materiály prokazující takovou kontrolu patřily odposlechy mezi vedením DPR a vrchními představiteli ruské administrativy. Během těchto rozhovorů byl domlouván přesun vojáků, vojenského vybavení i peněz. Důležitým důkazem byl i hovor tehdejšího „premiéra“ DPR, ve kterém si žádá instrukce od ruského vedení v návaznosti na sestřelení letu MH17.

Soud tak dospěl k závěru, že minimálně od poloviny května 2014 do sestřelení letadla Rusko vykonávalo nad DPR kontrolu. Výše uvedený test tak byl naplněn, protože se tento rozsudek stal vůbec prvním stvrzením povahy konfliktu na východní

Ukrajíně v roce 2014 jakožto mezinárodního ozbrojeného konfliktu.

Náleží proruským separatistům ochrana kombatanta?

Výše uvedený závěr nás tedy přivádí k otázce, jaké postavení náleží příslušníkům DPR, a zda se z pohledu mezinárodního práva jedná o kombatanty, kterým náleží imunita. Tuto otázku řeší Dodatkový protokol I k Ženevské úmluvě v článku 43. Ten upravuje požadavky, které musí ozbrojená složka splňovat, aby její příslušníci požívali výhod kombatantů. Taková ozbrojená složka, skupina či jednotka musí být pod velením osob, jež jsou odpovědné straně konfliktu, a zároveň podléhá vnitřnímu disciplinárnímu systému, který prosazuje dodržování norem mezinárodního humanitárního práva.

Konflikt byl v roce 2014 mezinárodním konfliktem [3]

Ačkoli soud má za to, že síly DPR byly ve skutečnosti ovládnuty Ruskem, neshledal, že její příslušníky lze zároveň označit za kombatanty. Podle rozsudku by Rusko muselo formálně převzít odpovědnost za jednání DPR a formálně potvrdit, že DPR skutečně náleží pod ruskou kontrolu. S ohledem na to, že Rusko dlouhodobě odmítá jakoukoli spojitost s touto skupinou, nenaplnuje DPR podle konstatování soudu článek 43 Dodatkového protokolu I, a tudíž nelze příslušníky DPR označit za kombatanty, kterým přísluší imunita.

Odbornou veřejností byla ale tato část rozsudku poměrně kritizována. Z některých komentářů k Ženevské úmluvě totiž vyplývá, že přijetí odpovědnosti za bojující skupiny je sice nutné, nemusí však být učiněno výslovně. Postačí, pokud je takové přijetí dostatečně podloženo důkazy. Odborníci zkoumající status DPR se tak vždy zaměřovali spíše na důkazy svědčící o ruské kontrole nežli na formální akceptaci.

S ohledem na výslovné odmítnutí Ruska převzít odpovědnost za síly DPR se tak soudem zvolená cesta sice jeví jako pragmatická, některé části rozhodnutí ale nechávají prostor jistým pochybnostem. Například problém imunity mohl být spíše vyřešen určením, zda letadlo představovalo legitimní vojenský cíl. Další otázkou je také možný omyl odsouzených a potažmo odsouzení za nedbalostní trestný čin. Soud pracoval s možnou domněnkou pachatelů o tom, že sestřelují vojenské letadlo, k jejich možnému omylu se však vyjádřil tak, že i v tomto případě lze ve vztahu k sestřelení letadla a usmrcení osob na palubě dovodit úmysl.

Závěrem lze shrnout, že rozsudek byl přelomový především v tom, že se stal prvním soudním stvrzením povahy konfliktu na východní Ukrajině, a přes kritiku Ruska potvrdil, že už tehdy se jednalo o mezinárodní ozbrojený konflikt, do něž bylo Rusko aktivně zapojeno. Co se samotných obžalovaných týče, je otázkou, zda se vůbec nějakého trestu za své jednání dočkají. Rusko je totiž, jak bylo možné očekávat, odmítá vydat.

Poznámka

- [1] Zásada pasivní personality umožňuje stíhat cizí státní příslušníky za trestné činy, které byly spáchány v cizině, pokud je oběť občan stíhající země.

Zdroje

- De Rechtspraak. The MH17 trial. Získáno z: <https://www.courtmh17.com/en/>.
- Pružinová, K. (listopad 2022). Analytik: Rusko má problém. Za let MH17 bude platit, i když nebude chtít. Aktuálně.cz. Získáno z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/rusky-politolog-dmitrij-oreskin-o-rozsudku-nad-sestrelenim-l/r-d2b75da6673411edb1f50cc47ab5f122/>.
- Sousa, N. (listopad 2022). My to nebyli, tvrdil Kreml po sestřelení MH17. Lhali, řekl po osmi letech soud. Seznam zprávy. Získáno z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-let-mh17-z-amsterodamu-sestrelila-ruska-strela-potvrdil-soud-219515>.
- Yanev, L. (7. prosinec 2022). The MH17 Judgment: An Interesting Take on the Nature of the Armed Conflict in Eastern Ukraine. Získáno z: <https://www.ejiltalk.org/the-mh17-judgment-an-interesting-take-on-the-nature-of-the-armed-conflict-in-eastern-ukraine/>.

Fotografie

- [1] Mapa války na východní Ukrajině. Map of the war in Donbass, autor: ZomBear, Marktaff, 11. srpen 2014, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.
- [2] Rakve byly převezeny několika letadly z Charkova. Aankomst slachtoffers MH17 foto 5, autor: Hille Hillenga, 25. červenec 2014, zdroj: Wikimedia Commons, CC0 1.0.
- [3] Konflikt byl v roce 2014 mezinárodním konfliktem. Anti-terrorist operation in eastern Ukraine (War Ukraine), autor: Ministry of Defense of Ukraine, 28. duben 2015, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0.
- [4] Konvoj s oběťmi po převozu do Nizozemska. Convoy of MH17 victims on the highway, autor: Ministerie van Defensie, 24. červenec 2014, zdroj: Wikimedia Commons, CC0 1.0.

Konvoj s oběťmi po převozu do Nizozemska [4]

Salih Mustafa: Kosovské zvláštní senáty vydaly svůj první meritorní rozsudek

Dalibor Jirda

Kosovské zvláštní senáty v prosinci 2022 odsoudily bývalého velitele Kosovské osvobozené armády na 26 let vězení za válečné zločiny svévolného zadržování, mučení a vraždy. Jedná se o první meritorní rozsudek soudu od jeho založení v roce 2017.

Válka v Kosovu a válečné zločiny

Kosovská válka (1998–1999) byla ozbrojeným konfliktem mezi Svazovou republikou Jugoslávie [1] a Kosovskou osvobozenou armádou (UÇK) usilující o nezávislost Kosova na Srbsku. Konflikt doprovázely etnické čistky, násilí na obyvatelstvu a hojné vyhánění civilistů z jejich domovů, a to oběma stranami sporu.

Výraznou událostí války byl zejména tzv. masakr v Račaku, kde bylo po bojové operaci srbských policejních jednotek nalezeno 45 mrtvých těl v civilních šatech.[2] Tato událost byla jednou z těch, jež vedly k intervenci spojeneckých sil NATO a k nechvalně známé „Operaci Spojenecká síla“, během které vedla vojska NATO vzdušné údery proti Srbsku, formálně tehdejší Jugoslávii.

Válka skončila poté, co se vlivem bombardování jugoslávská armáda stáhla z území Kosova, které následně přešlo pod mezinárodní správu. V roce 2008 vyhlásil kosovský parlament nezávislost na Srbsku. K dnešnímu dni uznala Republiku Kosovo zhruba polovina členských států Organizace spojených národů.

Zřízení Kosovských zvláštních senátů

O historii a případech spadajících pod Kosovské zvláštní senáty jsme psali již dříve (viz Bulletin září 2022, s. 13). V roce 2010 vydal švýcarský zvláštní zpravodaj Rady Evropy Dick Marty zprávu, v níž

Znak Kosovské osvobozené armády [1]

popisoval řadu válečných zločinů spáchaných během války v Kosovu ze strany UÇK. Marty ve své zprávě poukazoval mimo jiné na mučení, vraždění či obchod s drogami, zbraněmi a lidskými orgány.

Na základě Martyho zprávy zřídila Evropská unie vyšetřovací skupinu, která měla za úkol zajistit důkladné vyšetření všech obvinění. Po třech letech dospěla skupina k závěru, že existují dostatečné důkazy, které jasně prokazují spáchání těchto zločinů. Kosovské orgány se vlivem mezinárodního tlaku dohodly s Evropskou unií na zřízení speciální soudní instituce, která sice bude součástí kosovského soudního systému, ale v níž budou figurovat mezinárodní soudci. Vznikly tak Kosovské zvláštní senáty.

Kosovské zvláštní senáty se řídí kosovským právem, mezinárodním obyčejovým právem a mezinárodním právem v oblasti lidských práv. Z důvodů zajištění bezpečnosti sídlí soud v nizozemském Haagu. Kromě EU přispívají na jeho chod také Kanada, Norsko, Švýcarsko, Turecko a USA. Patrně nejvýraznějším projednávaným případem je proces s bývalým kosovským premiérem a následně i prezidentem

tem Hashimem Taçim, který je obviněn z celkem šesti zločinů proti lidskosti a čtyř válečných zločinů.

Válečný zločinec Salih Mustafa

Salih Mustafa byl jedním ze zakladatelů UÇK a vrchním velitelem partyzánské jednotky BIA, která měla svou základnu v obci Zlaš (Zllash), přibližně dvanáct kilometrů východně od kosovské metropole Priština. Jako vrchní (a také jediný) velitel jednotky BIA měl Mustafa pravomoc udělovat svým podřízeným konkrétní pokyny nebo jim ukládat kázeňské tresty.

Zmíněný areál v obci Zlaš využívala BIA jako úkryt a místo pro zadržování a provádění výslechů. Zadržované osoby vystavovali nelidským podmínkám, kdy je drželi ve zvířecích stodolách bez přístupu k vodě či jídlu, fyzicky je napadali a podrobovali brutálním formám mučení s obviněním, že se jedná o kolaboranty a srbské špiony. V jednom případě pak jeden zadržených zemřel v důsledku špatného zacházení, odepření lékařské pomoci a střelného poranění.

Z míst, kde byli zajatci drženi, přitom bylo slyšet, jak jsou jejich spoluvězni mučeni. Museli tak žít v neustálém strachu a obavách o svůj život. Jeden ze svědků k tomu uvedl: „*Prostě jste leželi a vyčkávali, kdo si pro vás přijde a odvede, aby vás zmlátili. Čekali jste jen na smrt, až přijde. Dnes, zítra. Čekali jste, až vás zavraždí.*“

Mustafa tomuto nelidskému zacházení nejen přihlížel, ale také se ho v několika případech sám aktivně účastnil. Osobně vyslychal a týral dva ze zadržovaných, a to při různých příležitostech. Jednoho z nich dokonce podrobil fingované popravě. Opakovaně ho také bil po celém těle. V jiném případě naopak nařídil svým podřízeným, aby bili jednoho ze zadržovaných, dokud neztratil vědomí.

Průběh procesu

Na příkaz soudu byl Mustafa v září 2020 zadržen a převezen do vazební věznice Kosovských zvláštních senátů. Obžaloba jej obvinila ze čtyř válečných zločinů – svévolné zadržování, mučení, vraždy

Hřbitov albánských obětí kosovské války v obci Gjakova [2]

a krutého a nelidského zacházení. Během prvního slyšení Mustafa odmítl všechna proti němu vznesená obvinění. Po skončení přípravného řízení byl případ předán senátu, jehož členem je i český soudce Vladimír Mikula.

Samotné hlavní líčení bylo zahájeno v září 2021, dokazování skončilo v červnu 2022 a polovinu září proběhly závěrečné řeči obžaloby i obhajoby. Obžaloba navrhovala uznání viny ve všech bodech obžaloby a trest 35 let vězení. Obhajoba naopak usilovala o zproštění ve vztahu ke všem bodům obžaloby.

Obhajoba argumentovala zejména tím, že Mustafa si nebyl vědom většiny událostí, ke kterým mělo v zadržovacím areálu docházet. V případě mučení navíc dle obhajoby nebyly naplněny formální znaky tohoto zločinu, neboť absentoval účel, za kterým by takové mučení bylo vykonáváno. Dále obhajoba argumentovala, že v případě krutého a nelidského zacházení nelze zároveň žalovat mučení a naopak, neboť tyto zločiny směřují za daných okolností ke stejnému jednání, v důsledku čehož by byl obžalovaný odsouzen dvakrát za tentýž čin. Rovněž byly

obhajobou zpochybňovány svědecké výpovědi, dle kterých se měl aktivního násilí na zadržovaných dopouštět sám Mustafa.

Verdikt: 26 let vězení

Soudní senát uznal Mustafu vinným z válečných zločinů svévolného zadržování, mučení a vraždy a odsoudil ho k trestu odnětí svobody v trvání 26 let. Ve vztahu ke zločinu krutého a nelidského zacházení jej však obžaloby zprostil, a to z právních důvodů předestřených obhajobou. Zvláštní krutost mučení, nadřízené postavení a osobní přímý podíl na uvedených zločinech přitom senát považoval za přitěžující okolnosti.

Při vyhlásování soudního rozsudku senát ocenil obrovskou odvahu svědků a obětí, kteří vypovídali, přestože byli v Kosovu označováni za „zrádce“ nebo „kolaboranty“ a vystaveni výhrůžkám a zstrašování za spolupráci s Kosovskými zvláštními senáty. Současně soud podotknul, že tato atmosféra zstrašování je důvodem, proč byl tento soud vytvořen a proč byl přemístěn do Haagu.

Důsledek bombardování ze strany NATO v Bělehradu [3]

Rozhodnutí vzbudilo vlnu pobouření mezi kosovskými Albánci. Mnohými je totiž Salih Mustafa vnímán jako ochránce a bojovník za nezávislost. Například Liburn Aliu, kosovský ministr životního prostředí, územního plánování a infrastruktury, komentoval rozsudek následovně: „*Celých 26 let trestu pro člověka, který bránil svou zemi. To je velká nespravedlnost vůči celému našemu národu.*“

Proti rozhodnutí podala obhajoba v únoru letošního roku odvolání. Rozsudek tak prozatím není pravomocný.

Poznámky

- [1] Svazová republika Jugoslávie byla federací Černé Hory a Srbska, která vznikla v roce 1992 jako pozůstatek Jugoslávie po odtržení Chorvatska, Slovinska, Makedonie a Hercegoviny.
- [2] Incident v Račaku je dodnes nevyjasněnou událostí. Dle Albánců šlo o zmasakrování civilního obyvatelstva. Podle Srbů šlo naopak o padlé bojovníky UÇK, s jejichž těly bylo následně manipulováno.

Zdroje

Bami, X. (prosinec, 2022). Conviction of Kosovo's 'Commander Cali' Sparks Anger at Home. *Balkan Insight*. Získáno z: <https://balkaninsight.com/2022/12/16/conviction-of-kosvos-commander-cali-sparks-anger-at-home/>.

Kosovské zvláštní senáty. Background. Získáno z: <https://www.scp-ks.org/en/background>.

Kosovské zvláštní senáty. (2022). Closing Statements - 15 September 2022. Dostupné z: https://repository.scp-ks.org/details.php?doc_id=091ec6e980d2d6f4&doc_type=stl_transcript&lang=eng.

Kosovské zvláštní senáty. Hashim Thaçi et al. Získáno z: <https://www.scp-ks.org/en/cases/hashim-thaci-et-al>.

Kosovské zvláštní senáty. (2022). Mustafa Case - Summary of Trial Judgment. Dostupné z: <https://www.scp-ks.org/en/documents/mustafa-case-summary-trial-judgment>.

Kosovské zvláštní senáty. Salih Mustafa. Získáno z: <https://www.scp-ks.org/en/cases/salih-mustafa/en>.

Kosovské zvláštní senáty. (prosinec, 2022). Salih Mustafa found guilty of war crimes and sentenced to 26 years of imprisonment [tisková zpráva]. Získáno z: <https://www.scp-ks.org/en/salih-mustafa-found-guilty-war-crimes-and-sentenced-26-years-imprisonment>.

Fotografie

- [1] Znak Kosovské osvobozené armády. Uniform and Badge of Kosovo Liberation Army (UCK) - Military Museum - Belgrade - Serbia, autor: Adam Jones, 16. listopad 2014, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.
- [2] Hřbitov albánských obětí kosovské války v obci Gjakova. Kosovo War victims memorial and cemetery in Gjakova 2, autor: Bdx, 28. červenec 2015, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.
- [3] Důsledek bombardování ze strany NATO v Bělehradu. NATO damage in Belgrade, autor: David Orlovic, 2002, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0.
- [4] Mapa znázorňující dnešní území Kosova (tmavě červená) a Srbska (světle červená). Locator map of Kosovo in Yugoslavia, autor: DIREKTOR, 7. srpen 2013, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 1.0.

Mapa znázorňující dnešní území Kosova (tmavě červená) a Srbska (světle červená) [4]

Aktuality sekce mezinárodní trestní spravedlnost

Roman Tocháček

Česká republika a MTS se shodly na nutnosti ochrany svědků vystupujících v řízení před MTS

Na počátku prosince 2022 uzavřela Česká republika, prostřednictvím svého diplomatického zastoupení v Nizozemském království, s Mezinárodním trestním soudem dohodu o spolupráci v oblasti ochrany svědků vystupujících v řízeních vedených MTS. Vzhledem k povaze dohod tohoto charakteru a možnému ohrožení účelu takových dohod jsou konkrétní znění dohod a kroky směřující k ochraně svědků utajeny.

Česká ambasadorka Kateřina Sequensová považuje podpis dohody za projev podpory ve vztahu k Mezinárodnímu trestnímu soudu, stejně jako ve vztahu k obětem a svědkům vystupujícím před MTS. Konkrétně na konto dohody ambasadorka konstatovala: „Bez svědků nebude soudní proces ani spravedlnost pro oběti. Podpisem dohody o relokaci chce vláda České republiky přispět k boji proti beztrestnosti nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva a potvrzuje svou podporu Soudu a jeho činnosti. Uznáváme, že oběti a svědci jsou jádrem Římského statutu a jeho systému, což z něj činí skutečný soud pro oběti.“

Tajemník Mezinárodního trestního soudu Peter Lewis doplnil, že uvedená dohoda do budoucna napomůže ochraně svědků, kteří mohou být klíčem ke konání řádného procesu před Mezinárodním trestním soudem. Dodal, že očekává podpis obdobných dohod s dalšími státy, což má napomoci dalšímu prosazování spravedlnosti ze strany MTS.

Žalobce MTS požádal o potvrzení obvinění v nepřítomnosti obviněného

Závěrem listopadu 2022 požádal žalobce Mezinárodního trestního soudu Karim Khan o konání řízení o potvrzení obvinění v případě válečných zločinů

Plakáty ke kampani Kony 2012 [1]

a zločinů proti lidskosti v Ugandě, kdy obviněným je vůdce ugandské povstalecké skupiny Armáda Božího odporu – Joseph Kony.

Oproti jiným případům vedeným před Mezinárodním trestním soudem, případ Josepha Konyho vyčnívá tím, že Úřad žalobce požádal o potvrzení obvinění v nepřítomnosti samotného obviněného. Takto se přitom stalo poprvé za dobu existence Mezinárodního trestního soudu.

Vyšetřování v dané věci započalo již v roce 2004 a zatykač na Konyho byl vydán o rok později. Obvinění, která žalobce snáší na samotného Konyho, zahrnují 33 bodů válečných zločinů a zločinů proti lidskosti, které se týkají vražd, nelidského a krutého zacházení, zotročování, znásilňování a útoku proti civilnímu obyvatelstvu. Obviněnému Konymu se však již více než 17 let daří uniknout spravedlnosti. Stal se tak nejdéle hledanou osobou v historii Mezinárodního trestního soudu. Široké veřejnosti vešel ve

známost projektem neziskové organizace Invisible children s názvem Kony 2012, jehož ústřední složkou byl krátký film téhož názvu zveřejňující Konyho podobu pro zvýšení možnosti jeho dopadení.

Mezinárodní trestní soud vstoupil do roku 2023 slavnostním zasedáním

Mezinárodní trestní justice vstoupila do roku 2023 slavnostním slyšením, které k zahájení nového soudního roku uspořádal v lednu Mezinárodní trestní soud.

Slavnostnímu slyšení byli přítomni nejen soudci Mezinárodního trestního soudu a jeho další funkcionáři, jako např. předsedkyně advokátní komory při MTS či žalobce Karim Khan, ale i náměstek generálního tajemníka OSN pro právní záležitosti, zástupci národních soudů a další. Za Českou republiku se zasedání zúčastnila velvyslankyně ČR v Nizozemském království Kateřina Sequensová či formou videokonference předseda Nejvyššího soudu České republiky Petr Angyalossy.

Předseda Mezinárodního trestního soudu Piotr Hofmański ve svém projevu uvedl, že je poctěn účastí tolika kolegů z mezinárodních a národních soudů, přičemž zdůraznil důležitost vnitrostátních soudů v trestání závažných zločinů, kterými jsou např. válečné zločiny a zločiny proti lidskosti. V průběhu slavnostního slyšení zazněl také projev hlavního žalobce Karima Khana, který uvedl, že se jeho úřad

Projev náměstka generálního tajemníka OSN Miguela de Serpa Soares na slavnostním slyšení MTS [2]

zaměří na posílení vazeb mezi soudem a oběťmi a také na dosažení lepších výsledků při využití moderních technologií.

Úřad žalobce publikoval novou politiku v oblasti zločinů perzekuce na základě pohlaví

Na úvod prosince 2022 publikoval Úřad žalobce Mezinárodního trestního soudu nový dokument s názvem Politika týkající se trestného činu perzekuce na základě pohlaví. Tímto dokumentem si Úřad žalobce klade za cíl zesílit svůj boj proti sexuální trestné činnosti a trestné činnosti na základě pohlaví.

Uvedená politika má představovat dokument zajišťující komplexní přístup k problematice sexuálního násilí a trestné činnosti podmíněné pohlavím či sexuální orientací, přičemž za oběti uznává široký okruh osob, tj. jak žen a dívek, tak i mužů a chlapců včetně příslušníků LGBTQI+ komunity.

Politika rovněž uvádí, že taková perzekuce nemusí spočívat pouze ve formě fyzického sexuálního násilí či fyzického kontaktu pachatele a oběti, ale může zahrnovat také psychické týrání či zákaz vzdělávání žen a dívek.

Zdroje

- International Criminal Court. Czech Republic and International Criminal Court sign an agreement on Witnesses' protection. 2. prosince 2022. Dostupné: <https://www.icc-cpi.int/news/czech-republic-and-international-criminal-court-sign-agreement-witnesses-protection>.
- International Criminal Court. Statement of the Prosecutor of the International Criminal Court, Karim A.A. Khan KC: Request to hold hearing on confirmation of charges against Joseph Kony in his absence. 24. listopadu 2022. Dostupné: <https://www.icc-cpi.int/news/statement-prosecutor-international-criminal-court-karim-aa-khan-kc-request-hold-hearing>.
- International Criminal Court. International Criminal Court Marks Opening of the Judicial Year 2023. 20. ledna 2023. Dostupné: <https://www.icc-cpi.int/news/international-criminal-court-marks-opening-judicial-year-2023>.
- International Criminal Court. Prosecutor of the International Criminal Court (ICC), Karim A.A. Khan KC Publishes Policy on the Crime of Gender Persecution. 7. prosince 2022. Dostupné: <https://www.icc-cpi.int/news/prosecutor-international-criminal-court-icc-karim-aa-khan-kc-publishes-policy-crime-gender>.

Fotografie

- [1] Plakáty ke kampani Kony 2012. Kony 2012 Posters in Washington, DC, 7. listopad 2011, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0.
- [2] Projev náměstka generálního tajemníka OSN Miguela de Serpa Soares na slavnostním slyšení MTS, zdroj: ICC-CPI.

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Vedoucí sekce: *Tomáš Opat*

SDEU rozhodl o zneplatnění části směrnice o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu

Filip Lamparter

Údaje v evidenci skutečných majitelů by podle SDEU neměly být plošně zpřístupněny veřejnosti. V opačném případě by totiž mohlo dojít k zásahu do práva na ochranu osobních údajů.

Na konci listopadu loňského roku zveřejnil Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) svůj rozsudek ve dvou spojených věcech, obě proti Luxembourg Business Registers, tedy lucemburskému správci registru skutečných majitelů. V něm prohlásil za neplatné ustanovení čl. 30 odst. 5 novely směrnice o předcházení využívání finančního systému k praní špinavých peněz nebo financování terorismu (AML), které ukládalo členským státům povinnost zpřístupnit informace o skutečných majitelích společností a jiných právnických osob zapsaných v rejstříku široké veřejnosti.

Střet se směrnici GDPR a Listinou základních práv EU

Lucembursko přijalo v roce 2019 zákon, kterým byl zřízen Registr skutečných majitelů. V tomto registru Lucembursko v souladu s novelizovanou AML směrnicí zpřístupnilo část informací o skutečných majitelích registrovaných subjektů široké veřejnosti přes internet. Zároveň zákon umožnil skutečnému majiteli požádat správce registru, aby přístup veřejnosti k informacím omezil.

V návaznosti na to podali lucemburská společnost Sovim SA a její skutečný majitel u Lucemburského obvodního soudu dvě žaloby. Těmito žalobami se domáhali, aby správce registru omezil přístup k informacím, které se jich týkají.

Lucemburský obvodní soud se obával, že by zpřístupněním informací veřejnosti bylo nepřiměřeně zasaženo právo na ochranu osobních údajů dotčených skutečných majitelů. SDEU proto položil

SDEU zrušil část novely AML směrnice [1]

množství předběžných otázek týkajících se výkladu ustanovení směrnice proti praní peněz a případné kolize se směrnicí na ochranu osobních údajů (GDPR) a se základními právy plynoucími z Listiny základních práv Evropské unie (Listina).

Poměrování přiměřenosti zásahu do základních práv

Podstatou série předběžných otázek bylo zejména zjistit, zda zpřístupněním vybraných informací o skutečném majiteli veřejnosti nedošlo k porušení práva na soukromý život dle článku 7 Listiny a práva na ochranu osobních údajů dle článku 8 Listiny.

SDEU se ve svém rozsudku především zabýval obecným cílem, který normotvůrce sledoval, a dále požadavky vhodnosti, nezbytnosti a přiměřenosti zásahu do základních práv. Ve vztahu k obecnému zájmu uzavřel, že legitimním cílem zpřístupnění

informací o skutečných majitelích široké veřejnosti je (skrze zvýšení transparentnosti) vytvoření prostředí, které bude méně náchylné k praní špinavých peněz a financování terorismu.

SDEU dále rozhodl, že ustanovení čl. 30 odst. 5 novely směrnice o praní špinavých peněz je vhodné k dosažení výše popsání účelu. Nicméně zároveň posoudil, že zásah do základních práv není nezbytný a přiměřený sledovanému cíli. SDEU mimo jiné podotkl, že ačkoliv může posuzované opatření přispět v boji proti zneužívání společností a jiných právnických osob, nelze prokázat, že je nezbytně nutné k předcházení praní peněz a financování terorismu.

Nadto SDEU uvedl, že posuzované ustanovení nepřesně vymezovalo rozsah povinně zveřejňovaných informací dostupných veřejnosti. Navíc závažnější zásah do základních práv nebyl novelou AML směrnice kompenzován případnými výhodami, které by změnu právní úpravy ohledně zveřejňování informací o skutečných majitelích kompenzovaly. S ohledem na tyto úvahy soud prohlásil čl. 30 odst. 5 novely AML směrnice za neplatný.

AML směrnice má zabránit praní špinavých peněz [2]

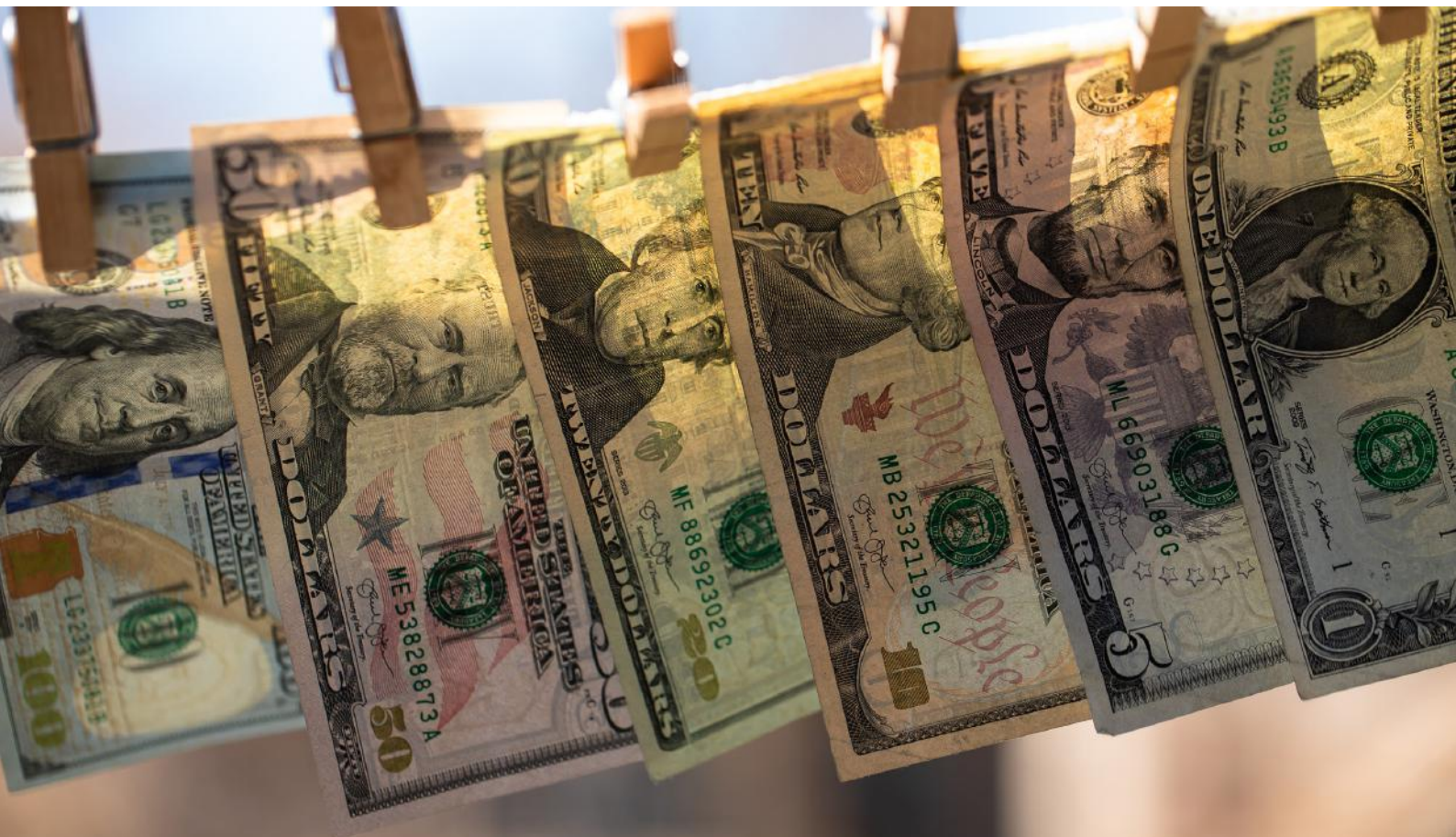
Co to znamená pro ČR?

Zneplatněním části novely AML směrnice též SDEU ovlivnil vývoj národních úprav. V České republice je v současnosti evidence skutečných majitelů přístupná v internetové aplikaci Ministerstva spravedlnosti. Kdokoliv může o jakékoliv společnosti zjistit údaje o jejich skutečných majitelích. Konkrétně všechna jména a příjmení, měsíc a rok narození, stát občanství, stát pobytu a stručnou informaci, na čem je založeno postavení skutečného majitele.

Svým rozhodnutím SDEU pouze zrušil ustanovení novely AML směrnice, které ukládalo členským státům povinnost zveřejnit informace veřejnosti. Samotné zpřístupnění informací široké veřejnosti tedy nezakázal. Proto by i nadále měl být český zákon o evidenci skutečných majitelů v souladu s AML směrnicí.

Výzva českému zákonodárci

Na druhou stranu je nutné konstatovat, že SDEU v posuzovaném rozsudku potvrdil, že zpřístupnění informací o skutečných majitelích široké veřejnosti

je v rozporu s čl. 7 a 8 Listiny základních práv EU. Ostatně Lucembursko na základě rozsudku přistoupilo k úplnému zneprístupnění informací ve svých evidencích (včetně přístupu pro veřejné orgány), přičemž Belgie, Rakousko a Irsko pak svoje evidencce obratem zneprístupnily veřejnosti.

Zůstává tedy otázkou, jak se nyní zachová český zákonodárce. Buď počká na nález českého Ústavního soudu, který by ustanovení zákona o evidenci skutečných majitelů, jenž je v rozporu s primárním právem, zrušil. Anebo na rozhodnutí SDEU zareaguje novelou, kterou informace pro širokou veřejnost v České republice zneprístupní či omezí.

Zdroje

Soudní dvůr Evropské unie. Rozsudek velkého senátu ve spojených věcech C-37/20 a C-601/20. 22. Listopadu 2022 (<https://>

curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=4EEC84B1D7C35594845C118D2A7B756A?text=&docid=268059&pageIndex=0&doclang=CS&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=39481).

Ministerstvo spravedlnosti České republiky: Evidence skutečných majitelů. Dostupné z: <https://esm.justice.cz/ias/issm/rejstrik>.

Fotografie

- [1] SDEU zrušil část novely AML směrnice. Signe euro, autor: ActuaLitté, 13. říjen 2018, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0.
- [2] AML směrnice má zabránit praní špinavých peněz. Hanging-out clothes, autor: John Lodder, 7. duben 2018, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.
- [3] Soudní dvůr Evropské unie. Court of Justice of the European Union main building and sign (Luxembourg), autor: Transparency International EU Office, 25. březen 2013, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.

Soudní dvůr Evropské unie [3]

ESLP: Zájem dítěte v případě surogátního mateřství opět zvítězil

Kamila Pelíšková

Evropský soud pro lidská práva na konci roku rozhodoval ve věci *K. K. a ostatní proti Dánsku*. Přiklonil se na stranu stěžovatelů, dětí, které za peníze porodila náhradní matka na Ukrajině. Došlo k porušení jejich práva na rodinný a soukromý život.

Zdá se, že judikatura ESLP ve věcech náhradního mateřství výrazně neodbočuje od doposud stanovených pravidel. Již v roce 2014 ve věci *Mennesson proti Francii* nebo *Labassee proti Francii*, kde se páry rozhodly využít zahraničních služeb náhradní matky, přistupoval ESLP odlišně k právům rodiče a právům dítěte. Zdůraznil, že postup státních orgánů, které děti nezapsaly do matriky, značně znevýhodnil a znejistil postavení dětí.

Dítě od náhradní matky za peníze

V prosinci 2013 porodila náhradní matka na základě dohody o náhradním mateřství dvojčata dánským občanům – stěžovatelce K. K. a jejímu manželovi, biologickému otci. Ukrajinské orgány vydaly dětem rodné listy, kde byla K. K. uvedena jako jejich matka a její manžel jako jejich otec.

Dvojčata pak byla v únoru 2014 převezena do Dánska, ve kterém však dohoda o náhradním mateřství neměla žádné právní účinky. Dle vnitrostátního zákona o dětech je rodičem žena, která dítě porodila. Dvojčata ale získala dánské občanství díky rodinným vazbám na svého biologického otce. V březnu poté úřady schválily, aby K. K. a její manžel měli děti ve společné péči.

Stěžovatelka následně podala žádost o osvojení dětí, kterou vnitrostátní orgány zamítly, jelikož manželé vyplatili náhradní matce přes 32 000 EUR za porod, vč. jejího souhlasu s adopcí, což bylo v rozporu s § 15 dánského zákona o osvojení. Zmiňované ustanovení bylo přijato mj. v reakci na ratifikaci Haagské úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, podle které k osvojení může

Náhradní matka porodila dánským občanům dvojčata [1]

dojít pouze tehdy, pokud souhlas nebyl poskytnut za úplatu nebo náhradu jakéhokoli druhu.

Dánský Nejvyšší soud ve věci namítal, že je třeba přihlížet primárně k nejlepšímu zájmu dítěte. Zdůraznil však, že zájmy dotčených dětí by měly být v rovnováze se zájmy, na nichž je založen výše zmiňovaný § 15 zákona o osvojení. ESLP připustil, že zmiňované ustanovení se snažilo zabránit komerčnímu zneužívání náhradních matek, nicméně uzavřel, že je zároveň potřeba individuálně posoudit, zda by zamítnutí žádosti o osvojení nebylo v rozporu s čl. 8 Úmluvy.

Identita jednotlivce na prvním místě

Podle ESLP stěžovatelé nepoukázali na žádné zvláštní překážky či praktické potíže ve společném rodinném životě, které by jim vyplývaly z odmítnutí žádosti o osvojení. Proto shrnul, že vnitrostátní orgány docílily rovnováhy mezi zájmy stěžovatelů a zájmy státu. Nedošlo tedy k porušení práva na rodinný život.

U posuzování zásahu do soukromého života pak uvedl, že v případě právního vztahu rodiče a dítěte je v sázce podstatný aspekt identity jednotlivců. Dánský Nejvyšší soud namítal, že zvažoval zájem dvojčat na tom, aby je stěžovatelka K. K. adoptovala. Zároveň však zejména zohlednil, že se děti již narodily s dánským občanstvím a stěžovatelka je má ve společné péči se svým manželem. Proto by si je i po rozvodu či úmrtí biologického otce mohla ponechat v péči podle zdejších předpisů.

Evropský soud pro lidská práva v reakci na to upozornil, že vnitrostátní právo ovšem kromě osvojení nestanoví jiné možnosti uznání zákonného vztahu rodiče a dítěte k zamýšlené matce. Souhlasil proto se stěžovateli, že jim zamítnutím adopce bylo *de facto* odmítnuto uznat zákonný vztah rodiče a dítěte.

Takový nedostatek sám o sobě měl negativní dopad na právo dětí na respektování jejich soukromého života, zejména proto, že je stavěl do pozice právní nejistoty ohledně jejich identity ve společnosti. Vnitrostátní orgány proto podle ESLP nedosáhly spravedlivé rovnováhy mezi konkrétními zájmy dětí na získání zákonného vztahu mezi rodiči a dětmi na jedné straně a veřejným zájmem na straně druhé.

Dánský Nejvyšší soud se obával možného rozšíření obchodu s dětmi [2]

ESLP státům nemá diktovat politiku citlivých záležitostí

K rozsudku vydali 3 soudci (ze 7členného senátu) odmítavé stanovisko. Podobně jako např. ve věci *Valdís Fjölnisdóttir a ostatní proti Islandu* z května 2021, zopakovali, že úkolem ESLP není nahrazovat příslušné vnitrostátní orgány při určování nejvhodnější politiky pro úpravu složité a citlivé otázky vztahu mezi zamýšlenými rodiči a dítětem narozeným v zahraničí v důsledku komerční dohody o náhradním mateřství.

Ačkoliv dle nich bylo správné, že prostor pro uvážení smluvních států měl být ve věci omezen požadavkem ochrany nejlepšího zájmu dítěte, domnívali se, že za daných okolností bylo správné uvážení prakticky zcela eliminováno. Varovali také před riziky, které vyplývají ze zaplaceného náhradního mateřství. Zdůraznili, že jejich cílem není vykládat své osobní názory, ale ilustrovat závažnost problémů souvisejících s těmito praktikami.

Vyjádřili obavu, že současný výsledek, který fakticky „diktuje“ politiku smluvních států ve vysoce citlivé záležitosti, vyplývá z nejužší možné většiny senátu, což je dle nich stěžejní optimální situace. Domnívají se proto, že současný stav judikatury v této oblasti bude zdrojem značné právní nejistoty, dokud velký senát nevyužije příležitosti k vyjasnění problémů.

Poznamenali, že současně přijatý přístup k zachování nejlepšího zájmu dítěte jako jediného, „prvořadého“ hlediska, by mohlo opravňovat k osvojení dítěte nejen jedním párem, ale i dvěma, a to za okolností, kdy dítě žije se dvěma páry, ať už by šlo o páry různopohlavní či stejnopohlavní, z nichž jeden bude geneticky spřízněn s dotyčným dítětem.

Obejití švýcarského práva stejnopohlavním párem

Významným v oblasti surogátního mateřství je i rozsudek ve věci *D. B. proti Švýcarsku* z listopadu 2022. Stěžovatelům, registrovaným partnerům mužského pohlaví, se v roce 2011 narodilo dítě (3. stěžovatel) prostřednictvím náhradního mateřství v Kalifornii. Embryo bylo vytvořeno ze spermií jednoho z mužů a vajíčka anonymní dárkyně. Tamní soud prohlásil muže zákonným rodičem, jakmile bylo těhotenství náhradní matky potvrzeno, a po porodu dítěte mu úřad vystavil rodný list.

Po návratu domů jim však švýcarské správní orgány odmítly uznat rozsudek kalifornského soudu i přepis rodného listu. Federální soud jako soud poslední instance se nakonec vyslovil ve prospěch uznání vztahu dítěte, avšak pouze s biologickým otcem. Stěžovatelé proto v roce 2015 podali stížnost kvůli odmítnutí uznání vztahu dítěte s nebiologickým otcem.

Na domácí půdě mezitím došlo k legislativní změně. 1. ledna 2018 vešla v účinnost změna občanského zákoníku, která umožnila adopci nevlastním rodičem pro registrované partnery. Stěžovatelé neváhali, a ještě tentýž den o adopci požádali. Jelikož byla adopce schválena až 21. prosince 2018, setrvali na své stížnosti, ke které doplnili, že jim nebylo poskytnuto rychlé a účinné uznání rodičovství.

Jak dlouho má být dítě v nejistotě?

Stejně jako ve věci *K. K. proti Dánsku*, i zde ESLP shledal porušení práva na respektování soukromé-

Švýcarsko se otevřelo v roce 2022 LGBT právům opět dál a umožnilo i stejnopohlavní manželství [3]

ho života dítěte, nikoliv však rodičů. Zopakoval závěry z rozsudků ve věci *Mennesson proti Francii* či *Labessee proti Francii*, že „respektování soukromého života vyžaduje, aby každé dítě mělo možnost zjistit podrobnosti o své identitě, což zahrnuje i příbuzenské poměry.“

V rámci ochrany zájmů dítěte také kritizoval, že rozhodnutí o uznání rodičovství nespĺňovalo požadavky rychlosti a účinnosti. Skutečnost, že úřadům trvalo schválení téměř rok, ESLP nepovažoval za adekvátní lhůtu k rozhodnutí, které mohlo uvést dítě do právní nejistoty ohledně jeho identity.

Byť tedy ESLP uzavřel, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy z důvodu délky řízení, které vedlo k uznání rodičovství ve vztahu k dítěti, neshledal takové porušení ve vztahu k rodičům. Možná proto ještě zůstává otázkou, jak dlouhé zdržení mají strpět samotné páry, které usilují o uznání rodičovství.

Zdroje

- Evropský soud pro lidská práva. (2022). Rozsudek ve věci D. B. a další proti Švýcarsku (stížnosti č. 58817/15 a č. 58252/15). Dostupné z <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-220955>.
- Evropský soud pro lidská práva. (2022). Rozsudek ve věci K. K. a ostatní proti Dánsku (stížnost č. 25212/12). Dostupné z <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-221261>.
- Evropský soud pro lidská práva. (2014). Rozsudek ve věci Labassee proti Francii (stížnost č. 65941/11). Dostupné z <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-145179>.
- Evropský soud pro lidská práva. (2014). Rozsudek ve věci Mennesson proti Francii (stížnost č. 65192/11). Dostupné z <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-145180>.
- Evropský soud pro lidská práva. (2021). Rozsudek ve věci Valdís Fjölnisdóttir a ostatní proti Islandu (stížnost č. 71552/17). Dostupné z <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-209992>.
- Grochová, M. Mater semper certa est? Získáno z <https://www.centrumlidskaprava.cz/blog/mater-semper-certa-est>.

Fotografie

- [1] Náhradní matka porodila dánským občanům dvojčata. Pregnant profile III, autor: mahalie stackpole, 11. květen 2004, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0.
- [2] Dánský Nejvyšší soud se obával možného rozšíření obchodu s dětmi. View from Børsbroen bridge, autor: Jorge Láscar, 29. říjen 2014, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.
- [3] Švýcarsko se otevřelo v roce 2022 LGBT právům opět dál a umožnilo i stejnopohlavní manželství. Gay couple with child at San Francisco Gay Pride, autor: Caitlin Childs, 29. červen 2008, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0.

Aktuality evropské sekce

Jaromír Chroustovský

Komise EU navrhla postup pro potrestání Ruska a zajištění, aby za invazi zaplatilo

Pokud jde o právní odpovědnost Ruska za invazi, Komise podporuje již započatá vyšetřování válečných zločinů a zločinů proti lidskosti na úrovni Mezinárodního trestního soudu (MTS). Uvědomuje si však také, že Rusko není smluvní stranou Římského statutu, a proto jurisdikci MTS nepodléhá. Navrhuje proto dvě cesty, jak přivést ruské představitele k odpovědnosti.

Komise podporuje ustavení mimořádného a nezávislého mezinárodního tribunálu zřízeného na základě mezinárodní smlouvy. Tento postup již podpořil Evropský parlament a čeká se tak na stanovisko Rady. Alternativně Komise navrhuje vytvořit speciální "hybridní" soud. Takový soud by operoval v rámci některé národní jurisdikce, ale byl by obsazen mezinárodními soudci. Pro zajištění legitimacy obou postupů by podle Komise bylo nutné získat silnou podporu ze strany OSN.

Komise také navrhuje, aby ruská aktiva, která ve svých finančních sférách zablokovaly členské státy (celkem 319 mld. EUR), byla dočasně (tj. patrně po dobu trvání konfliktu) reinvesována a použita na pomoc Kyjevu. O tom, jak dlouhodobě naložit s aktivy, která byla zmrazena ruským oligarchům (19 mld. EUR), se stále ještě vedou diskuse. Zablockované finanční prostředky patřící Centrální bance Ruské federace (zbylých 300 mld. EUR) však budou muset členské státy po skončení konfliktu vrátit. Komise však navrhuje podmínit takový krok tím, že se Rusko zaváže formou reparací Ukrajině kompenzovat škody, které invaze způsobila.

Odepření osobního přístupu k tajným informacím nenarušuje svobodu projevu novináře

ESLP ve věci *Saure proti Německu* rozhodl, že odmítnutí německých tajných služeb udělit novináři deníku Bild osobní přístup k neveřejným dokumentům nebylo porušením jeho práva na svobodu projevu.

Podle Komise by měla být zmrazená ruská aktiva použita na pomoc Ukrajině [1]

ESLP argumentoval, že čl. 10 Úmluvy v zásadě nezakládá nárok na přístup k tajným informacím. Aby bylo v této situaci možné uvažovat o porušení čl. 10 Úmluvy, stěžovatel by musel potřebu osobního přístupu k neveřejným informacím řádně a konkrétně odůvodnit, což podle ESLP neučinil.

Neveřejné informace, k nimž stěžovatel požadoval přístup, se týkaly úmrtí německého politika Uwe Barschela, ke kterému došlo za poměrně zvláštních okolností v roce 1987. Stěžovatel tvrdil, že ačkoliv mu německé tajné služby zprostředkovaly obsah jím žádaných dokumentů, odepřením osobního přístupu k těmto informacím bylo porušeno jeho právo na svobodu projevu. Podle svých tvrzení nebyl schopen plnit funkci hlídacího psa demokracie.

Podle ESLP (a národních soudů) však stěžovatel dostatečně neodůvodnil své tvrzení, že osobní přístup k tajným informacím byl nezbytný pro výkon

jeho práva a profese. ESLP konstatoval, že není schopen přesně určit, zda odepření osobního přístupu k těmto informacím lze obhájit argumenty ochrany národní a veřejné bezpečnosti. Došel však k závěru, že stěžovatel měl na národní úrovni dostatečné prostředky k tomu, takové argumenty veřejných orgánů zpochybnit, čímž byla zajištěna férovost řízení.

Sdružení na ochranu životního prostředí může napadnout správní rozhodnutí

Významný rozsudek pro právo životního prostředí přinesl SDEU ve věci *Deutsche Umwelthilfe*. Podle SDEU musí mít sdružení na ochranu životního prostředí nadané procesní způsobilostí možnost napadnout správní rozhodnutí týkající se schválení ES certifikátů pro motorová vozidla vybavená tzv. odpojovacími zařízeními. Ta snižují šetrnost vozu k životnímu prostředí.

Původní spor před Správním soudem Šlesvicka-Holštýnska se týkal rozhodnutí Spolkového úřadu

pro provoz motorových vozidel. Tímto rozhodnutím byla u některých vozů značky Volkswagen vybavených vznětovým motorem schválena instalace softwaru (odpojovacího zařízení), který snižuje recirkulaci znečišťujících plynů podle venkovní teploty. Rozhodnutí před zmíněným správním soudem napadlo sdružení pro ochranu životního prostředí Deutsche Umwelthilfe, o němž německá spolková vláda tvrdila, že není oprávněné takové správní rozhodnutí soudní cestou napadnout.

Vzhledem k tomu, že na situaci dopadají unijní předpisy, položil německý soud do Lucemburku předběžnou otázku. Podle SDEU Aarhuská úmluva ve spojení s Listinou základních práv EU opravňuje zmíněné sdružení správní rozhodnutí soudně napadnout. Vyloučení sdružení z tohoto práva na základě vnitrostátních předpisů by popíralo smysl a účel unijních environmentálních předpisů (vysoký standard ochrany životního prostředí), které na situaci dopadají. Podle SDEU je také použití odpojovacích zařízení v zásadě zakázané. Jedinou výjimkou z tohoto zákazu by byla nutnost zajistit bezpečný provoz vozidla.

[Evropská komise chce zajistit právní i finanční odpovědnost Ruska za invazi na Ukrajinu \[2\]](#)

Podle ESLP může porušení práva EU vést k porušení Úmluvy

Chybná interpretace práva EU, která vede k postihu stěžovatele na základě národních předpisů, může vést k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces). K takovému závěru došel ESLP ve věci *Spasov proti Rumunsku* na začátku prosince minulého roku.

Bulharský stěžovatel, pan Spasov, byl rumunskými soudy postižen za rybaření v rumunské výlučné ekonomické zóně. ESLP však řekl, že k rybaření v tomto prostoru stěžovatele opravňovaly unijní předpisy. Jejich špatnou interpretací a následnou neaplikací se dle štrasburského soudu Rumunsko dopustilo porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces.

Případ je zajímavý zejména proto, že se v něm ESLP podle některých komentátorů pouští do přímé interpretace unijního práva, k čemuž je na nejvyšší úrovni oprávněn pouze Soudní dvůr EU. Tím se ESLP částečně odchýlil od své předchozí judikatury, ve které byl zpravidla opatrnější. Vztah mezi ESLP a SDEU tak bude nutné v budoucnu vyjasnit, a to i vzhledem k možnému přistoupení EU k Úmluvě.

Zdroje

- Evropská komise (2022, listopad). Ukraine: Commission presents options to make sure that Russia pays for its crimes [tisková zpráva]. Získáno z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7311.
- Evropský parlament. (2023, leden). Ukraine war: MEPs push for special tribunal to punish Russian crimes [tisková zpráva]. Získáno z <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20230113IPR66653/ukraine-war-meps-push-for-special-tribunal-to-punish-russian-crimes>.
- Evropský soud pro lidská práva. (2022, listopad). Rozsudek ve věci Saure proti Německu (stížnost č. 8819/16). Dostupné z <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-220570>.
- Evropský soud pro lidská práva. (2022, prosinec). Rozsudek ve věci Spasov proti Rumunsku (stížnost č. 27122/14). Dostupné z <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-221252>.
- Evropská komise. The Aarhus Convention and the EU. Získáno z https://environment.ec.europa.eu/law-and-governance/aarhus_en.
- Krommendijk, J. & Timmerman, M. (2022, prosinec 6). The Slippery Slope of a Snooping Strasbourg: The erroneous application of EU law as an ECHR breach. *Verfassungsblog*. Získáno z <https://verfassungsblog.de/the-slippery-slope-of-a-snooping-strasbourg/>.
- Soudní dvůr Evropské unie. (2022, listopad). Rozsudek ve

věci C-873/19 Deutsche Umwelthilfe. Dostupné z <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=5776D29BB7D6241EEB3EF6Fo86BB245C?text=&docid=267751&pageIndex=o&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=9256>.

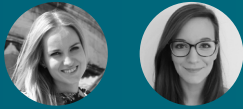
Fotografie

- [1] Podle Komise by měla být ruská zmrazená a zablokovaná aktiva použita na pomoc Ukrajině. Members say solidarity within EU is key to helping Ukraine and ending the war, autor: European Parliament, 4. květen 2022, zdroj: Flickr, CC-BY-4.0: © European Union 2022 – Source: EP.
- [2] Evropská komise chce zajistit právní i finanční odpovědnost Ruska za invazi na Ukrajinu. Reunión con Vicepresidenta de la Comisión Europea y Alta Representante para la Política Exterior y de Seguridad de la UE, autor: Cancillería del Ecuador, 19. březen 2012, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0.
- [3] Soudní dvůr EU. Palais de la Cour de Justice CJEU July 2021 Sign and Towers B and C, autor: Luxofluxo, 3. červenec 2021, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.

Soudní dvůr EU [3]

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Vedoucí sekce: Michaela Stenzelová a Alžběta Dvořáková

Kdo nese břímě dopadů klimatických změn?

Le Minh Tam

V důsledku lidské činnosti se stále více proměňuje svět, což vede i ke zhoršování globálního oteplování. S dopady klimatické změny ve zranitelných regionech se mimo jiné pojí nenaplněná lidská práva, jako je právo na jídlo, na vodu nebo na přiměřenou životní úroveň. Země, jež jsou nejvíce postiženy těmito změnami, však přispívají ke znečišťování prostředí pouze okrajově.

Změna klimatu vs. základní lidská práva

Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva vydal v listopadu loňského roku zprávu, v níž se zabývá dopady klimatické změny na země patřící do oblasti afrického Sahelu. Právě tyto země se po-

Lidé v Africkém rohu trpí nedostatkem čisté vody [1]

týkají s nejnepříznivějšími klimatickými podmínkami na světě. V jejich důsledku se místní obyvatelé potýkají se suchem, rostoucími teplotami, přívalovými povodněmi, ztrátou zemědělských ploch či vodních zdrojů.

Klimatická krize výrazně zasahuje i do životů obyvatel Afrického rohu. Ti zde v současné době čelí jednomu z nejhorších období such v posledních deseti letech. Problémem jsou mimo nedostatek potravin také zhoršené hygienické a sanitární podmínky, šíření infekčních nemocí nebo nízká dostupnost zdravotních služeb. Situaci navíc komplikují vnitrostátní konflikty v regionu. Jedná se především o problematické vztahy mezi Etiopií a Eritreou, spory mezi Etiopií a Súdánem nebo keňsko-somálské neshody ohledně námořního území v Indickém oceánu. Všechny tyto okolnosti přispívají k tomu, že jsou obyvatelé Afrického rohu ohroženi nedostatečným potravinovým zabezpečením až hladomorem.

Paradoxní skutečností je to, že oblast Afrického rohu se podílí na tvorbě celkových emisí skleníkových plynů méně než 4 %. Přesto jsou to právě

tyto země, jež následky klimatické krizi pociťují na vlastní kůži. Příkladem může být vzestup hladiny oceánů způsobující povodně, v jejichž důsledku dochází k trvalému poškození infrastruktury. S tím se pojí snížená životní úroveň, v závažnějších případech nenaplněné právo na život či na odpovídající bydlení, jakožto součást práva na přiměřenou životní úroveň. Podobné problémy sužují nejen Africký roh, ale i Sahel.

Vedle práva na život je v Sahelu ohroženo právo na bezpečnou a čistou vodu. Kvůli záplavám dochází ke znečišťování vody, včetně akumulace rozpustných solí ve sladkovodních zdrojích. Mimo jiné se sahelští obyvatelé potýkají s nedostatkem potravin a akutní podvýživou. Obživu si místní obstarávají především ze zemědělství, pastevectví a rybolovu, s čímž úzce souvisí klimatické podmínky. V důsledku změn úrodnosti půdy, nepravidelných srážek a povodní není proto místním obyvatelům zaručeno ani právo na jídlo.

Migrace jako řešení?

Vlivem klimatických změn často nemají obyvatelé kriticky ohrožených oblastí jinou možnost, než se stěhovat za lepšími podmínkami. Nucenou migraci však provází značná bezpečnostní rizika. Kvůli ztrátám úrodnosti půdy dochází ke střetům mezi kočovnými pastevci a zemědělci ohledně využívání a vlastnictví půdy. Vedle toho vznikají konflikty u míst s výskytem zdroje vody. K těmto sporům dochází například v Nigérii či v okolí Čadského jezera. Místní obyvatelé stojí tedy často před volbou, zda setrvat v místě, kde nemohou uplatňovat svá základní lidská práva, nebo odejít a podstoupit rizika spojená s cestou.

Vinou nucené migrace se ocitají v rizikovějším postavení především ženy a dívky. Ve většině zemí Sahelu mají při převodu vlastnictví půdy silnější postavení muži. Ačkoli se tedy ženy o půdu starají a obdělávají ji, nepatří jim. V případě odchodu či ztráty manžela proto může být vdova vystěhována ze zemědělského pozemku příbuznými zesnulého. Následkem toho dívky a mladé ženy opouštějí školy a přicházejí o živobytí, což je činí zranitelnější vůči sexuálnímu a ekonomickému zneužívání.

Zpráva Vysokého komisaře OSN pro lidská práva tak klade důraz především na zajištění cest pro bezpečnější migraci, aby se předcházelo rizikům, kte-

rá souvisí s nucenou migrací. Navrhuje například provést zahrnutí migrace a přesídlování do adaptačních politik cílených zemí. Zároveň poukazuje na to, že je strategie státní politiky s pouhým omezením migrace kontraproduktivní, protože může vést k prohlubování ohrožení lidských práv.

Všichni jsme svědky klimatické krize

Klimatická změna zasahuje do života lidí všude ve světě v různých rozměrech. Dopady globálního oteplování se projevují i v Nepálu, kde je vysoká četnost případů horečky dengue, což je virová choroba přenášená komáry.

Dle Mezivládního panelu pro změnu klimatu [1] stojí za rychlejším šířením infekčních onemocnění přenášených vektory, jako jsou komáři, právě rostoucí průměrná teplota Země. V kritických případech je třeba hospitalizace a urgentní transfuze krevních destiček. Vzhledem k nedostatečné infrastruktuře ve zdravotnictví se ovšem nedaří zajistit lékařskou péči všem, kteří ji potřebují. Nevládní organizace

Říční rybolov [2]

Human Rights Watch proto apeluje na nutnost převzetí odpovědnosti ze strany zemí, jež se převážně podílí na tvorbě emisí skleníkových plynů, a vyzývá k podpoře Nepálu v boji s klimatickými dopady.

Standard práva na zdraví a zdravé životní prostředí kolísá také na Maledivách. Na tomto ostrovním státě se dlouhodobě zanedbávalo dodržování limitu vypouštění emisí do ovzduší. V listopadu loňského roku místní parlament schválil úpravu zákona o dovozu odpadu do země, a to i navzdory odporu environmentálních organizací. Návrh zákona odvodnila vláda s prohlášením, že spalování odpadu považuje za důležité pro výrobu energie.

Spalování odpadu vede k produkci škodlivých emisí a toxických látek. Nejen že se tím přispívá k oteplování zemského povrchu, zároveň s tím také dochází k přímému zhoršování životních podmínek místních obyvatel. Nedávné schválení dovozu odpadu je tak považováno za krok zpět od celosvětových standardů pro nakládání s odpadem. Státy se v současné době snaží zakazovat dovoz odpadu a zamezit tak zhoršování životního prostředí. Přijetím zákona o umožnění dovozu odpadu na Maledivy tak tato země především podkopává svou důvěryhodnost.

Globální oteplování a s ním související následky pocítují rovněž obyvatelé Pákistánu. Obyvatelstvo souží vydatné monzunové deště, jež zaplavují jejich obydli. Kvůli tomu dochází ke ztrátám na lidských životech a obyvatelé jsou nuceni opouštět své domovy. Právě změnou klimatu se objem monzunových srážek zvýšil až o 75 %. V důsledku toho až 4 miliony dětí v Pákistánu bojují s malárií, průjmami, tyfem, akutními respiračními infekcemi nebo kožními onemocněními.

Snaha o klimatickou spravedlnost?

Nerovnost mezi státy, jež primárně zapříčiňují globální oteplování, a zeměmi, které nejvýrazněji pocítují dopady těchto změn, je jednoznačná. V rámci konference OSN o změně klimatu v Egyptě v minulém roce (COP27) byla proto připravena dohoda o vytvoření fondu pro kompenzace škod způsobených změnou klimatu. Fond je určen pro nejchudší země, které budou tímto způsobem podpořeny během obnov infrastruktury a při zmírňování dopadů klimatických katastrof. Podle generálního tajemníka OSN Antónia Guterrese je třeba především usilovat o rychlejší snižování emisí. Fond pro

Generální tajemník OSN Antónia Guterres [3]

kompenzaci klimatických škod sice označuje jako důležitý krok směrem ke klimatické spravedlnosti, přesto je však jisté, že samotné založení fondu nebude stačit.

Vlivem klimatické krize jsou ve světě v různé míře ohrožena základní lidská práva – právo na život, jídlo, vodu či na zdravé životní podmínky a další. Dopady dosahují závažného rozsahu a představitelé nejen dotčených států upozorňují na nedostatečnou pomoc ze strany rozvinutých zemí. Ke zmírnění dopadů klimatických změn si státy společně vytýčily za cíl udržet oteplení Země pod 1,5 stupně Celsia. Zda země realizují dostatek kroků k dosažení tohoto klimatického cíle se ovšem ukáže až v budoucnu.

Poznámka

[1] Mezivládní panel pro změnu klimatu (*Intergovernmental Panel on Climate Change*, IPCC) je vědeckou mezivládní organizací, která byla založena v roce 1988. Vyhodnocuje rizika změny klimatu způsobené lidskou činností, jejich možných dopadů, jakož i možnosti přizpůsobení a zmírnění.

Zdroje

- The UN Human Rights Office. (2022). Advancing a rights-based approach to climate change resilience and migration in the Sahel. Dostupné z <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-11/Climate-Change-migration-Sahel-report.pdf>.
- Doboš, B. & Riegl, M. (2021). Rozpad státu jako push-faktor migrace: Vliv změny klimatu v Džibutsku a Burkině Faso. Získáno z <https://www.iir.cz/rozpad-statu-jako-push-faktor-migrace-vliv-zmeny-klimatu-v-dzibutsku-a-burkine-faso>.
- Gavin, M. (2022). Climate Change and Regional Instability in the Horn of Africa. New York: Council on Foreign Relations.
- Pamba, E. (2022). The 2022 Conflict Flashpoints to Watch in the Horn of Africa. Získáno z <https://horninstitute.org/the-2022-conflict-flashpoints-to-watch-in-the-horn-of-africa/>.
- Tower, A. (2020). Climate, Conflict, Migration In The Sahel - Regional Expert Weighs In. Získáno z <https://www.climate-refugees.org/perspectives/2020/10/4/sahel>.
- Nepal: Dengue Surge Exposes Climate Risk (2022, listopad 28). Human Rights Watch. Získáno z <https://www.hrw.org/news/2022/11/28/nepal-dengue-surge-exposes-climate-risk>.
- Newton, R. (2022). Don't Turn Maldives Into World's Garbage Dump. Získáno z <https://www.hrw.org/news/2022/12/19/dont-turn-maldives-worlds-garbage-dump>.
- COP27 closes with deal on loss and damage: 'A step towards justice', says UN chief (2022, listopad 20). UN News Global perspective Human stories. Získáno z <https://news.un.org/en/story/2022/11/1130832>.
- Hersher, R. (2022, září). Climate change likely helped cause deadly Pakistan floods, scientists find. NPR. Získáno z <https://www.npr.org/2022/09/19/1123798981/climate-change-likely-helped-cause-deadly-pakistan-floods-scientists-find>.

Devastating floods in Pakistan (2023, leden). UNICEF. Získáno z <https://www.unicef.org/emergencies/devastating-floods-pakistan-2022>.

Krkoška, D. & Dolejší, M. (2022, listopad 20). Vznikne fond pro země ohrožené změnou klimatu. Ze závěrů COP27 je ale rozčarován Timmermans i šéf OSN. ČT24. Získáno z <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3544892-klimaticka-konference-konci-uspesne-ucastnici-se-shodli-na-zaverecnem-dokumentu>.

Fotografie

- [1] Lidé v Africkém rohu trpí nedostatkem čisté vody. Water distribution in Horn of Africa, autor: Oxfam, 24. únor 2011, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 2.0.
- [2] Říční rybolov. River fisheries, Africa, Photo by Chris Bene, 2003, autor: Chris Bene, WorldFish, 27. říjen 2009, zdroj: Flickr, CC BY-NC-NS-2.0.
- [3] Generální tajemník OSN António Guterres. Antonio Guterres, Secretary-General of the United Nations, speaks at the Opening Ceremony for Cop26 at the SEC, autor: Karwai Tang/UK Government, COP26, 1. listopad 2021, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.
- [4] Klimatické změny stěžují podmínky rybolovu. Small-scale fisheries, autor: Stevie Mann, WorldFish, 28. srpen 2007, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.

Klimatické změny stěžují podmínky rybolovu [4]

K jakým pokrokům došlo v minulém roce v oblasti ochrany práv nezletilých?

Kristýna Tylšová

Přestože musel svět v posledním roce čelit mnoha výzvám, které negativně ovlivnily životy dětí po celém světě, přinesl s sebou rok 2022 také změny k lepšímu. Nevládní organizace Human Rights Watch v minulém roce informovala hned o několika zemích, které zakázaly například trestání dětí jakoukoli formou násilí nebo sňatky nezletilých.

Zambie přistoupila k zákazu všech tělesných trestů dětí

Zambie se stala 64. státem na světě a současně 11. africkým státem, který se rozhodl zakázat všechny formy násilí na dětech. V praxi tento krok například znamená to, že nesmí být děti trestány žádnou formou násilí, nebo nesmí být vystaveny mučení,

krutému zacházení, nezákonnému zatčení nebo zbavení svobody. Přijetím nové právní úpravy dochází mimo jiné ke zrušení zákona o mladistvých z roku 1956, který opravňuje k fyzickým trestům osoby, vykonávající dohled nad dítětem, jako jsou učitelé nebo rodiče.

Kromě zákazu všech tělesných trestů dětí přinesl zákon i další důležité reformy, jež mají vést k ukončení násilí na nezletilých a ochraně jejich práv. Mezi ně patří zákaz dětských sňatků a mrzačení ženských pohlavních orgánů. Zákon mimo jiné stanovuje hranici 18 let, kdy se dítě stává dospělým, a vyzývá k zajištění práva nezletilých na ochranu před sexuálním obtěžováním.

Právě tělesné tresty jsou převládající formou násilí na dětech, vyskytující se nejčastěji v prostorách škol či domovů. Dle zákona jsou státní instituce povinny nastavit podmínky a dodržovat postupy, jež povedou k ochraně dětí, včetně práva na sociální ochranu a sociální služby, práva na zdravotní a rodičovskou péči a práva na vzdělání a rozvoj. Díky nově přijatému zákonu jsou nyní práva nezletilých v Zambii lépe vymahatelná.

Policejní důstojník mise OSN v Jižním Súdánu (UNMISS) hraje si s dětmi [1]

Kuba zakázala tělesné tresty v domácnosti a v zařízeních pro náhradní péči a zvýšila minimální věk pro sňatek ze 14 na 18 let

Na Kubě došlo v minulém roce ke schválení nových opatření vedoucích k ochraně práv dětí a mladistvých. Kuba se tak stala 65. státem na světě, který kriminalizuje domácí násilí a 72. státem zakazujícím násilí v zařízeních pro náhradní rodinnou péči. V zemi došlo zároveň ke zvýšení věkové hranice pro uzavření manželství ze 14 na 18 let.

V minulém roce na Kubě proběhlo referendum o schválení zákona o rodině (Family Code), do jehož tvorby a schvalování byla zapojena značná část kubánských obyvatel. Zákon o rodině zakazuje dětské sňatky a tělesné tresty, jakožto nejběžnější formu násilí na dětech, či ponižující zacházení nebo zneužívání dětí a mladistvých. Rodiče jsou povinni respektovat důstojnost, tělesné a duševní zdraví dětí a mladistvých. Zákon nově klade důraz na nutnost toho, aby rodiče o své děti pečovali, namísto toho, aby za ně pouze nesli odpovědnost.

Vláda a její partneři nyní plánují provést celostátní školící akce s rodiči a pečovateli, aby došlo k implementaci zákona. Přestože přijetím nové legislativy dosáhla Kuba velkého pokroku, stále se nejedná o zemi s úplným zákazem fyzických trestů dětí, které jsou i nadále povoleny ve školských a vzdělávacích zařízeních. Do budoucna plánuje vláda zákaz fyzických trestů i zde, kvůli čemuž v současné době chystá školení cílené na rodiče a zaměstnance vzdělávacího sektoru. To má vést k rozšíření implementace zákona do školství.

Mauricius zakázal veškeré tělesné tresty dětí a odstranil výjimky umožňující svatbu dětem mladším 18 let

Na Mauriciu vstoupil v platnost zákon o dětech z roku 2020 (The Children's Act 2020), který nahrazuje a řeší nedostatky původní právní úpravy z roku 1994, a který kompletně zakazuje tělesné tresty. V současné době se počet týraných dětí na tomto ostrovním státě pohybuje mezi pěti až šesti ti-

Dítě s míčem během vzdělávání pro děti uprchlíků a hostitelských komunit Benishangu-Gumuz v Etiopii [2]

síci ročně. Cílem nového zákona je mimo jiné snížit počet případů týraných dětí a zakotvit úplné zrušení dětských sňatků, včetně zákazu výjimečných okolností, za kterých dosud mohlo dojít ke sňatku u dětí starších 16 let. Jen v roce 2021 bylo registrováno 40 případů dětských sňatků. Zákon nově bez výjimky stanovuje 18 let jako věk, od kterého se dítě stává dospělým a tedy způsobilým k uzavření manželství.

Zákon zároveň obsahuje ustanovení na ochranu dětí před online násilím, sexuálním zneužíváním, šikanou a kybernetickou kriminalitou. Vzhledem ke snadnému přístupu na internet byly navrženy nové sankce vztahující se ke kyberšikaně či jiné trestné činnosti na internetu. Společně se zákonem zakazujícím týrání a sňatky dětí a mladistvých přijala mauricijská vláda další dva zákony na ochranu dětí. Jedná se o zákon o registru sexuálních delikventů a zákon o dětském soudu, který vstoupil v platnost v lednu minulého roku. Věk trestní odpovědnosti byl dle přijatého zákona stanoven na 14 let. V praxi tedy nebudou děti mladší 14 let stíhány za žádný trestný čin.

Anglie a Wales zakázaly výjimky umožňující sňatky osobám mladším 18 let

Z evropských zemí, které přijaly novou legislativu týkající se ochrany dětí, lze zmínit Spojené království. To přijalo v minulém roce zákon o minimálním věku pro uzavření manželství a občanského partnerství. Na základě zákona došlo ke zvýšení věkové hranice pro uzavření manželství na 18 let, což má vést k ochraně nezletilých před nucenými sňatky.

Původně bylo ve Spojeném království možné uzavřít sňatek již od 16 let. Za trestný čin byl považován pouze v případě, že k němu byla nezletilá osoba donucena pod nátlakem, nebo pokud nebyla osoba způsobilá souhlasu se sňatkem podle zákona o duševní způsobilosti. Nově přijatý zákon tedy rozšířil pojem nuceného sňatku tak, aby byl trestným činem za všech okolností, dokud dítě nedosáhne věku 18 let.

Dlouhá cesta před námi

I přes pozitivní vývoj v oblasti ochrany dětí v některých zemích a nově zavedené zákony, které jsou s tím spojené, čeká stále velké množství dětí na celém světě na ochranu před fyzickými tresty. Státy se

zavázaly ukončit veškeré násilí páchané na dětech v rámci Agendy pro udržitelný rozvoj 2030. Můžeme tak doufat v další kroky zbylých vlád, které povedou k ochraně dětí a jejich důstojnosti.

Zdroje

- Becker, J. (2022). Ten Good New Stories for Kids in 2022. Banning Child Marriage and Corporal Punishment among Children's Gains. Human Rights Watch. Získáno z: <https://www.hrw.org/news/2022/12/20/ten-good-news-stories-kids-2022>.
- Cuba prohibits corporal punishment in the home and alternative care settings! (2022, listopad 30). End Corporal Punishment. Získáno z: <https://endcorporalpunishment.org/cuba-prohibits-corporal-punishment-in-home-and-care-settings/>.
- Cuba prohibits corporal punishment in the home and alternative care, child marriages and more (2022, prosinec 01). End Violence Against Children. Získáno z: <https://www.end-violence.org/articles/cuba-prohibits-corporal-punishment-home-and-alternative-care-child-marriages-and-more>.
- Implementation of the Marriage and Civil Partnership (Minimum Age) Act 2022 (2022, srpen 09). GOV.UK. Získáno z: [https://www.gov.uk/government/news/implementation-of-the-marriage-and-civil-partnership-minimum-age-act-2022#:~:text=The%20Marriage%20and%20Civil%20Partnership%20\(Minimum%20Age\)%20Act%202022%20received,on%20Monday%2027%20February%202023.&text=The%20Act%20will%20raise%20the,the%20scourge%20of%20forced%20marriage](https://www.gov.uk/government/news/implementation-of-the-marriage-and-civil-partnership-minimum-age-act-2022#:~:text=The%20Marriage%20and%20Civil%20Partnership%20(Minimum%20Age)%20Act%202022%20received,on%20Monday%2027%20February%202023.&text=The%20Act%20will%20raise%20the,the%20scourge%20of%20forced%20marriage).
- Mauritius: Children's Act Comes Into Full Force (2022, únor 01). Gender Links For Equality And Justice. Získáno z: <https://genderlinks.org.za/news/mauritius-childrens-act-comes-into-full-force/#:~:text=A%20clear%20definition%20of%20a,or%20religiously%20under%20this%20age>.
- Mauritius becomes 65th state to prohibit all corporal punishment of children! (2022, prosinec 09). End Corporal Punishment. Získáno z: <https://endcorporalpunishment.org/mauritius-prohibits-all-corporal-punishment/>.
- Zambia's milestone Children's Code Act prohibits corporal punishment, child marriage (2022, listopad 07). End Violence Against Children. Získáno z: <https://www.end-violence.org/articles/zambias-milestone-childrens-code-act-prohibits-corporal-punishment-child-marriage>.
- Zambia prohibits all corporal punishment! (2022, listopad 08). End Corporal Punishment. Získáno z: <https://endcorporalpunishment.org/zambia-prohibits-all-corporal-punishment/>.

Fotografie

- [1] Policejní důstojník mise OSN v Jižním Súdáně (UNMISS) hraje si s dětmi. Child Protection Personnel of UNMISS Police Visit School at POC Site, autor: UN Photo/JC McIlwaine, 23. červenec 2015, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.
- [2] Dítě s míčem během vzdělávání pro děti uprchlíků a hostitelských komunit Benishangu-Gumuz v Etiopii. Education for Refugee and Host Community Children Benishangu-Gumuz, Ethiopia, autor: ©UNICEF Ethiopia/2017/Tadesse, 20. prosinec 2017, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.

Aktuality sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Radek Tesař

Zakladatel hongkongských novin Jimmy Lai odsouzen k pěti letům vězení

Hongkongský soud začátkem prosince rozhodl o trestu odnětí svobody v délce pěti let pro aktivistu Jimmyho Laie, zakladatele oblíbených prodemokratických hongkongských novin Apple Daily. Ty byly zrušeny v roce 2021 po demonstracích, které otřásl Hongkongem po přijetí zákona o národní bezpečnosti [1] a díky němuž Čína upevnila v Hongkongu svoji moc. Důvodem odsouzení je podvod, jenž měl Lai spáchat při smluvním sjednání kancelářských prostorů pro noviny Apple Daily.

Pro novinového magnáta se však nejedná o první trest. V roce 2021 byl Lai odsouzen na 20 měsíců z důvodu účasti na protistátních demonstracích. Proti Laiovi je momentálně vedeno další trestní řízení, jehož předmětem je údajné uzavření tajné dohody se zahraničím s cílem uvalit mezinárodní sankce na Hongkong. Soudní jednání v této věci by mělo proběhnout v září tohoto roku. V případě, že bude Lai shledán vinným, mu hrozí doživotí.

Jimmy Lai, který je státním občanem nejen Hongkongu, ale i Velké Británie, požádal již dříve o pomoc právě Velkou Británii a nyní se dokonce snaží zajistit schůzku s britským předsedou vlády Rishi Sunakem. Sunakův tiskový mluvčí mimo jiné uvedl, že „britská vláda bude vždy podporovat práva a svobody a právní stát, protože je to správné a morální.“ Zároveň doplnil, že ministerstvo zahraničí s právním týmem Laie již spolupracuje. O možném setkání Sunaka a Laie se však nezmínil.

Běloruský krok zpět v ochraně lidských práv

Na začátku listopadu Bělorusko zaslalo generálnímu tajemníkovi OSN oznámení o vypovězení Prvního opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech [2] („Pakt“). S účinností od 8. února 2023 není dána běloruským občanům možnost se se stížnostmi obrátit na Výbor

Čína zvyšuje vliv v autonomní oblasti Hongkong [1]

OSN pro lidská práva („Výbor“) v případě, kdy mají za to, že byla porušena jejich práva dle Paktu a náprava nebyla sjednána ani po využití všech dostupných vnitrostátních opravných prostředků.

Po více než třiceti letech, během nichž byla Výborem vyřízena více než stovka stížností, tak Bělorusko První opční protokol opouští bez jakéhokoliv vysvětlení. Dnes již bývalá předsedkyně Výboru Photini Pazartzisová uvedla, že „Výbor i nadále doufá, že Běloruská republika své rozhodnutí přehodnotí a v budoucnu by mohla znovu přistoupit k opčnímu protokolu, čímž obnoví práva, která dlouho drží její lid.“

Stížnosti, jejichž předmětem je zpravidla problematika svobody projevu, práva na pokojné shromažďování či porušení práva na spravedlivý proces v případech trestu smrti, mohli stěžovatelé z Běloruska podávat pouze do data účinnosti vystoupení, tedy do 8. února. Později podanými stížnostmi se již Výbor nebude zabývat. Bělorusko se tímto krokem

zařadí mezi evropské země jako je Velká Británie či Švýcarsko, tedy mezi státy neumožňující přístup jednotlivcům před Výbor. Ve světovém měřítku pak doplní země jako je Čína či Spojené státy americké.

Libye není schopna zajistit právní základ ochrany žen proti násilí

V prosinci minulého roku navštívila Libyi zvláštní zpravodajka OSN pro násilí páchané na ženách Reem Alsalemová. Severoafrická země, která byla mezi lety 2014 a 2020 zmítána občanskou válkou, se stále zcela nevypořádala s dozvuky vnitrostátních sporů a země zůstává i nadále rozdělena mezi dva znesvářené politické tábory. Na pozadí těchto událostí však dochází k rapidnímu nárůstu násilí páchaného na ženách a dětech.

Z prohlášení Alsalemové vyplývá, že návštěvu Libye ukončila „s pocitem hlubokého znepokojení z rozsáhlého, systematického a závažného násilí, kterému čelí libyjské ženy a děti, a to včetně dívek.“ V nemožnosti řešení páchaného násilí hraje významnou roli pokračující

patová politická situace a libyjský právní řád, který nepovažuje násilné jednání na ženách za trestné.

Dle Alsalemové je klíčové, aby Libye přijala nezbytnou právní úpravu, která by kriminalizovala násilné jednání na ženách a zajistila dostatečné mechanismy prevence, jakož i posílení ekonomických či společenských pozic libyjských žen. Zástupkyně OSN klade důraz i na samotnou účast žen v politice. Absence právní úpravy však přetrvává z důvodu politického napětí, které vyvolává mimo jiné opakovaný odklad prezidentských voleb (viz Bulletin květen 2022, s. 28).

Společnost Meta čelí žalobě pro podněcování násilí

Americká společnost Meta, která provozuje platformu Facebook, čelí před keňským nejvyšším soudem žalobě podané ze strany Abrahama Mearega, keňské organizace Katiba Institute a právníka lidskoprávní organizace Amnesty International Fisseha Tekleho. Žalobci požadují, aby Meta zřídila fond pro oběti

Spoluzakladatel společnosti Meta Mark Zuckerberg [2]

násilí vyvolaného nenávisnými příspěvky na sociální síti Facebook během občanské války v Etiopii, na který má uhradit částku 1,6 miliardy dolarů. Žalobci poukazují na to, že šíření, respektive nezabránění šíření, nebezpečného obsahu na Facebooku významně přispělo k eskalaci kritické situace.[3]

Nenávisné příspěvky, které nebyly často ani po několika dnech odstraněny, měly dle tvrzení jednoho ze žalobců Abrhama Mearega vést mimo jiné k vraždě jeho otce, etiopského profesora. Flavia Mwangovya z organizace Amnesty International tvrdí, že jak v případě situace v Etiopii, tak v případě v Myanmaru „Meta věděla nebo měla vědět, že její algoritmické systémy podporují šíření škodlivého obsahu.“ Mwangovya vyzvala k prosazení účinné legislativy regulující algoritmy na odstranění nebezpečného obsahu na sociálních sítích.

Zásadním problémem je rovněž skutečnost, že společnost Meta není schopna významným způsobem moderovat obsah sociálních sítí v místních jazycích. Organizace Amnesty International obdobně škodlivý postup shledala i v případě situace v Myanmaru, kde šíření dezinformací významně přispělo k podněcování násilí, nenávisti či diskriminaci vůči Rohingům a podstatně zvyšovalo riziko vypuknutí masového násilí.

USA: Výsledek referend o otázkách spojených s právem na potrat

Nejvyšší soud Spojených států amerických v červnu minulého roku ve věci *Dobbs vs. Ženská zdravotní organizace v Jacksonu* zvrátil právní závěr z více než padesát let starého rozhodnutí *Roe vs. Wade* o ústavní ochraně práva na potrat (viz Bulletin červenec-srpen 2022, s. 28). S ohledem na toto rozhodnutí je otázka potratů ponechána na právní úpravě jednotlivých států, neboť federální zákony problematiku neupravují.

Na pozadí listopadových voleb, ve kterých se rozhodovalo o nových guvernérech či nových členech Sněmovny reprezentantů a části Senátu, probíhalo i hlasování o otázkách spojených s potraty. Ve čtyřech amerických státech - Kalifornii, Vermontu, Michiganu a Kentucku měli voliči možnost rozhodnout o novelizaci ústavy konkrétního státu. V případě prvních tří států občané rozhodovali o ústavním zakotvení ochrany práva na potrat. Naopak ve

Úprava přístupu k potratům se v USA razantně liší [3]

státě Kentucky měli občané rozhodnout, zda chtějí ústavní zakotvení zákazu potratů.

Ve všech případech nakonec zvítězila ochrana práva na potrat. Přestože občané státu Kentucky stejně jako již v srpnu voliči v Kansasu odmítli možnost ústavního zakotvení zákazu potratů, platí v Kentucku shodně jako v dalších 12 státech úplný zákaz interrupce, a to bez výjimky pro případy znásilnění či incestu.[4]

Poznámky

- [1] Situace v Hongkongu zůstává kritická, neboť právě zákon o národní bezpečnosti představuje důležitý nástroj, kterým se Peking může zbavit všech prodemokratických aktivistů, kteří proti němu vystupují.
- [2] Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, který vstoupil v platnost v roce 1976, představuje závazek smluvního státu dodržovat základní práva a respektovat svobodu občanů. To může, přijala-li smluvní strana První opční protokol, být předmětem posouzení.
- [3] Od listopadu 2020 docházelo v etiopském regionu Tigray k bojům mezi centrální vládou a Tigrayskou lidově osvobozenou frontou. Základem konfliktu byly spory o odložení regionálních a parlamentních voleb z důvodu pandemie COVID-19. Představitelé regionu Tigray odmítli toto odložení respektovat a uspořádali si vlastní volby. Spor vyústil v ozbrojený konflikt, který trval až do listopadu 2022, kdy došlo k uzavření míru. Dle odhadů nezávislých vědců belgické univerzity v Gentu může být následkem válečného násilí, hladomoru a nedostatku lékařské péče počet obětí až 600 tisíc lidí.
- [4] Úplný zákaz potratů, a to bez výjimky pro případy znásilnění či incestu, nyní platí ve státech Alabama, Arkansas, Idaho, Kentucky, Louisiana, Mississippi, Missouri, Oklahoma, Jižní Dakota, Tennessee, Texas, Západní Virginie, Wisconsin.

Zdroje

Egypt: Background to the International Covenant on Civil and Political Rights and Optional Protocols. The Office of the High Commissioner for Human Rights. Dostupné z <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/ccpr/background-international-covenant-civil-and-political-rights-and-optional-protocols>.

Belarus' withdrawal from individual complaints procedure a serious setback for human rights protection, UN Human Rights Committee says (2022, listopad 25). The Office of the High Commissioner for Human Rights. Získáno z <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/11/belarus-withdrawal-individual-complaints-procedure-serious-setback-human>.

Davidson, H. (2023, leden 10) Pro-democracy Hong Kong tycoon Jimmy Lai requests Rishi Sunak meeting. The Guardian. Dostupné z <https://www.theguardian.com/world/2023/jan/10/hong-kong-tycoon-jimmy-lai-rishi-sunak-meeting-report>.

Chang, W., Mogul, R. & Yeung, J. (2022, prosinec 10) Hong Kong pro-democracy media tycoon Jimmy Lai sentenced to 69 months in prison on fraud charge. CNN World. Dostupné z <https://edition.cnn.com/2022/12/10/asia/jimmy-lai-hong-kong-prison-intl-hnk/index.html>.

Jett, J. & Ramzy, A. (2021, květen 28). From Protester to Prisoner: How Hong Kong Is Stifling Dissent. The New York Times. Dostupné z <https://www.nytimes.com/2021/05/28/world/asia/hong-kong-arrests-court.html>.

Kenya: Meta sued for 1.6 billion USD for fueling Ethiopia ethnic violence (2022, prosinec 14). Amnesty International. Získáno z <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/12/kenya-meta-sued-for-1-6-billion-usd-for-fueling-ethiopia-ethnic-violence/>

Khalifa, A. (2022, prosinec 22). Why Elections Won't Happen in Libya. Arab Reform Initiative. Získáno z <https://www.arab-reform.net/publication/why-elections-wont-happen-in-libya/>.

Libya: Help make 2023 the year of 'free and fair elections', Security Council urged (2022, prosinec 16). UN News. Získáno z <https://news.un.org/en/story/2022/12/1131817>.

Libya: Political stalemate and lack of progress on elections (2022, srpen 30). UN News. Získáno z <https://news.un.org/en/story/2022/08/1125812>.

Lok-kei, S. (2022, červen 24). A year on from Apple Daily's closure,

what's left of Hong Kong's free press?. The Guardian. Dostupné z <https://www.theguardian.com/global-development/2022/jun/24/year-on-from-pro-democracy-apple-daily-closure-whats-left-of-hong-kongs-free-press>.

McCann, A., Schoenfeld Walker, A., Sasani, A., Johnston, T., Buchanan, L. & Huang, J. (2023, leden 6). Tracking the States Where Abortion Is Now Banned. The New York Times. Získáno z <https://www.nytimes.com/interactive/2022/us/abortion-laws-roe-v-wade.html>.

Meta sued for \$2bn over Facebook posts 'rousing hate' in Ethiopia (2022, prosinec 14). Aljazeera. Získáno z <https://www.aljazeera.com/news/2022/12/14/meta-sued-for-2bn-over-facebook-posts-rousing-hate-in-ethiopia>.

Njanja, A. (2022, prosinec 14). Meta sued by Ethiopians and Kenyan rights group for fueling Tigray War. TechCrunch. Získáno z <https://techcrunch.com/2022/12/14/meta-sued-by-ethiopians-and-kenyan-rights-group-for-fueling-tigray-war/?guccounter=1>.

Ramzy, A. (2022, prosinec 22) Hong Kong Court Halts Jimmy Lai's Trial Until September 2023. The Wall Street Journal. Dostupné z <https://www.wsj.com/articles/hong-kong-court-halts-jimmy-lai-trial-until-september-2023-11670916993>.

Rebouche, R. (2022, listopad 18). Abortion rights referendums are winning – with state-by-state battles over rights replacing national debate. The Conversation. Získáno z <https://theconversation.com/abortion-rights-referendums-are-winning-with-state-by-state-battles-over-rights-replacing-national-debate-193490>.

Schneider, E. & Otterbein, H. (2022, prosinec 19). 'THE central issue': How the fall of Roe v. Wade shook the 2022 election. Politico. Získáno z <https://www.politico.com/news/2022/12/19/dobbs-2022-election-abortion-00074426>.

Tackling Violence Against Women And Girls in Libya: Safety for Civil Society Must Be Guaranteed in Special Rapporteur's Visit (2022, prosinec 12). Lawyers for Justice in Libya. Získáno z <https://www.libyanjustice.org/news/tackling-violence-against-women-and-girls-in-libya-safety-for-civil-society-must-be-guaranteed-in-special-rapporteur-visit>.

The Office of the High Commissioner for Human Rights. (2022, prosinec 14). Libya: UN experts to assess violence against women and girls [tisková zpráva]. Získáno z <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/12/libya-un-expert-assess-violence-against-women-and-girls>.

Tsoi, G. & Cho Wai, L. (2022, červen 28). Hong Kong national security law: What is it and is it worrying?. BBC News. Získáno z <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-52765838>.

Yotk, Geoffrey. (2022, říjen 21). Surge of dehumanizing hate speech points to mounting risk of mass atrocities in northern Ethiopia, experts say. Získáno z <https://www.theglobeandmail.com/world/article-surge-of-dehumanizing-hate-speech-points-to-mounting-risk-of-mass/>.

Fotografie

[1] Čína zvyšuje vliv v autonomní oblasti Hongkong. 09.06.2020 - 1st anniversary of AntiELAB movement, autor: Bell Chan | BGfotologue, Studio Incendo, 9. červen 2020, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.

[2] Spoluzakladatel společnosti Meta Mark Zuckerberg. Facebook CEO Mark Zuckerberg at the EP, autor: European Parliament, 22. květen 2018, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.

[3] Úprava přístupu k potratům se v USA razantně liší. Women's March Los Angeles - January 2017, autor: Larissa Puro, 20. leden 2017, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 2.0.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce: *Lucie Nechvátalová a Pavel Doubek*

Domácí a sexualizované násilí a násilí na ženách a dětech v České republice

Matěj Kračmer

Problematika domácího a sexualizovaného násilí v České republice a jeho trestání českými soudy je velmi aktuálním tématem. V současné chvíli se touto problematikou zabývají hlavně různé neziskové organizace, které mají zájem o změnu legislativy státu v rámci trestání. Organizace se snaží o osvětu veřejnosti a zaměřují se na řadu problematických aspektů. Neziskové organizace chtějí svojí činností podnítit celospolečenskou debatu o změnách v přístupu státu.

Změna definice trestného činu znásilnění

Trestný čin znásilnění je aktuálně nejvíce řešeným činem v rámci domácího a sexualizovaného násilí. Podle aktuálních statistik je v České republice spácháno okolo 12 tisíc trestných činů znásilnění za rok, avšak okolo pěti procent těchto trestných činů je nahlášeno. V současné chvíli statistiky uvádí, že přibližně polovina pachatelů této trestné činnosti odchází od soudů v České republice s podmíněným trestem.

Trestný čin znásilnění je podle aktuální právní úpravy v § 185 trestního zákoníku. Znásilnění se dopustí ten, kdo jiného člověka násilím či pohrůžkou násilí, anebo jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, anebo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti. Kdo se dopustí trestného činu znásilnění bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

Dále se tento trestný čin rozděluje do dalších odstavců tak, jak je v trestním zákoníku běžné. V následujících odstavcích je dále definováno, že spáchá-li pachatel daný čin souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží, činí trest dvě léta až deset let.

Demonstrace na protest proti násilí na ženách [1]

V současné chvíli v České republice mnoho neziskových organizací apeluje na zákonodárce, aby změnil definici tohoto trestného činu. Jednou z organizací, která se tomuto tématu dlouhodobě věnuje, je pražská nezisková organizace Konsent. Tato organizace ve svých prioritách uvádí, že podle jejich názoru je aktuální definice trestného činu znásilnění chybná. Vymysleli tedy vlastní kampaň s názvem „Chce to souhlas“, kde si jako svůj cíl vytyčili nápravu chybné definice trestného činu znásilnění.

Vzdělávání a osvěta v oblasti domácího a sexualizovaného násilí

Bagatelizace domácího a sexualizovaného násilí je bohužel častým jevem při rozhodování soudů v České republice. Velmi podstatnou věcí je také vzdělávání soudců a státních zástupců ve viktimologii a trestním právu. Viktimologie je odvětví kriminologie, které se zabývá oběťmi trestných činů, jejich typologií a předpoklady stát se obětí trestného činu. Z důvodu nedostatečné práce s klienty domácího a sexualizovaného násilí musí Česká republika vynakládat značné prostředky na jejich ochranu.

Velmi často se stává, že společnost podléhá různým mýtům ohledně sexualizovaného násilí a ty poté mohou dále poškozovat případné oběti. Bagatelizace a sekundární viktimizace je velmi častým jevem ve společnosti, která se o tuto problematiku příliš nezajímá. Je potřeba vědět, že oběti trestného činu znásilnění si musí během primární viktimizace prožít velká traumata. Ve chvíli, kdy však po ukončení trestné činnosti dochází k vyšetřování, je třeba, aby stát poskytl obětem domácího a sexualizovaného

násilí služby, které pro tyto oběti budou přívětivé. Poté je totiž větší šance, že tyto oběti budou chtít svoje případy nahlašovat a může se tak snížit případná latence trestné činnosti.

Nezisková organizace Bez trestu se v rámci problematiky domácího a sexualizovaného násilí domnívá, že zlepšení situace v trestání tohoto násilí se může dosáhnout kvalitním vzděláváním soudců ve viktimologii a trestním právu. Organizace uvádí, že podle jejich názoru má trestný čin znásilnění velmi devastující následky na psychickou i fyzickou stránku obětí. Iniciativa uvádí, že za možnou změnou by měla být i podpora veřejnosti. V České republice však neexistuje úplná a dostačující databáze rozsudků českých soudů o tom, jak se trestá domácí a sexualizované násilí.

Postoj České republiky k problematice domácího a sexualizovaného násilí

Orgánem, který se věnuje tématu domácího a sexualizovaného násilí, je Výbor pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách. V rámci tohoto výboru se

Podpora tzv. Oranžového dne v Holandsku [2]

primárně monitoruje naplňování Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí v České republice.[1] Zde má výbor kompetence navrhnout opatření směřující k prevenci domácího násilí, sledovat statistické údaje o různých formách násilí na ženách, anebo zpracovávat metodiku školení profesionálů.

Výbor dále předkládá Radě návrhy opatření směřujících k prevenci domácího násilí a násilí na ženách, uplatňování genderového mainstreamingu a vytváření vnitrostátních strategií pro prevenci a potírání domácího násilí a násilí na ženách. Za účelem koordinace postupů v oblasti prevence domácího násilí a násilí na ženách spolupracuje s orgány veřejné správy, zástupci odborné veřejnosti a zástupci nestátních neziskových organizací. Výbor si může v rámci své činnosti vytvořit různé pracovní skupiny, které se poté věnují jednotlivým tématům v oblasti rovnosti žen a mužů. Do těchto témat spadá i domácí a sexualizované násilí.

V polovině roku 2022 zpracoval výbor plán práce, v němž si vytyčil základní témata své činnosti: zajištění dostupnosti specializovaných služeb pro oběti

domácího a genderově podmíněného násilí, zajištění přístupu obětí ke spravedlnosti a podpora obětí násilí během krizových situací včetně financování příslušných služeb.

Velmi důležitým krokem k možné další ochraně obětí domácího a sexualizovaného násilí lze považovat vznik Podvýboru pro sexuální násilí v Poslanecké sněmovně České republiky (existuje v rámci ústavně-právního výboru Poslanecké sněmovny). Česká republika tímto udělala první krok v boji proti zvyšujícím se tendencím případů domácího a sexualizovaného násilí.

Mimo činnost samotných výborů je však potřeba, aby se stále pracovalo na změně pohledu společnosti. Velmi vhodnou možností lepší ochrany obětí by bylo zřízení krizových center výhradně pro oběti domácího a sexualizovaného násilí v každém z krajů v České republice. Jako příklad lze uvést organizaci ProFem, která se zaměřuje na pomoc obětem domácího a sexualizovaného násilí v České republice. V roce 2022 organizace zahájila projekt prvního centra v České republice, ve kterém ti, kteří zažili nebo zažívají sexuální násilí a obtěžování, najdou komplexní a odbornou pomoc.

Vystoupení na konferenci o genderově podmíněném násilí [3]

Podle analýzy Úřadu vlády z roku 2017 v důsledku domácího násilí Česká republika přichází okolo 14,5 miliardy korun ročně. Velkou část těchto příjmů ztrácí z důvodu pracovních neschopností obětí domácího násilí, případně za vynaložení zdravotní péče pro oběti. Vláda České republiky již v roce 2019 upozorňovala na to, že služby pro oběti domácího a sexualizovaného násilí v České republice jsou nedostatečné. Tento problém se však nachází i v současné době. Možností přímé pomoci pro oběti domácího a sexualizovaného násilí v České republice není mnoho.

Česká republika patří k několika státům Evropské unie, které stále neratifikovaly Istanbulskou úmluvu (podepsána byla již v roce 2016). Podle kritiků, kam se řadí třeba konzervativnější politické spektrum, není tato úmluva podstatná. Podle zastánců Istanbulské úmluvy však její schválení nutné je, protože zdůrazňuje nepřijatelnost násilí a podporuje oběti domácího násilí. Lze pouze vyjádřit naději, že k ratifikaci úmluvy dojde v brzké budoucnosti.

Poznámky

[1] Akční plán prevence je strategický dokument vydaný Úřadem vlády České republiky pro oblast prevence domácího a genderově podmíněného násilí v České republice. Jeho cílem je snaha o zlepšení postavení obětí tohoto násilí.

Zdroje

- Amnesty International. (2022). Práva žen. Získáno z <https://www.amnesty.cz/prava-zen>.
- Bez trestu. (2021). Tvrdá data. Získáno z <https://www.beztrestu.cz//tvrda-data/>.
- Bílý kruh bezpečí. (2009). Znásilnění. Získáno z <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/znasilneni/>.
- Český rozhlas. (2019, květen 6). Analýza Úřadu vlády: Česko přichází ročně kvůli domácímu násilí asi o 14,5 miliardy. Získáno z https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/domaci-nasili-vydaje-na-lecbu-pracovni-neschopnost_1905061627_pj.
- Český rozhlas. (2022, leden 31). Česko neratifikuje Istanbulskou úmluvu. Blažek žádá odklad projednání o rok kvůli politické debatě. Získáno z https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/istanbulska-umluva-blazek-ministerstvo-spravedlnosti_220131131_pj.
- Český statistický úřad. (2023, leden 7). Kriminalita, nehody, okresy. Získáno z <https://www.czso.cz/csu/xp/kriminalita-xp-okresy>.
- Poslanecká Sněmovna Parlamentu České republiky. (2023). Podvýbor pro problematiku domácího a sexuálního násilí. Získáno z <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=4029>.
- ProFem. (2023). Port. Získáno z <https://www.profem.cz/cs/co-delame/centrum>.

Policie České republiky [4]

- Šimáčková K., Havelková B., Špondrová P. (2020). Mužské právo. Jsou právní pravidla neutrální? Praha: Wolters Kluwer.
- Výbor pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách. (2014, srpen 22). Vláda České republiky. Získáno z https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/prevence_domaciho_nasili/vybor-pro-prevenci-domaciho-nasili-a-nasili-na-zenach-121940/.

Fotografie

- [1] Demonstrace na protest proti násilí na ženách. Violence against women is not ok (6856713538), autor: Pascal Maramis (from Voorburg, Netherlands), 21. března 2012, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 2.0.
- [2] Podpora tzv. Oranžového dne v Holandsku. Orange scarf for the International Day for the Elimination of Violence against Women on a statue of Minerva, Hillegersberg, Rotterdam (2021) 07, autor: Donald Trung Quoc Don, 29. listopad 2021, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.
- [3] Vystoupení na konferenci o genderově podmíněném násilí v USA. Coalition Ending Gender Based Violence Forum (31450501734), autor: Seattle City Council from Seattle, 10. leden 2017, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 2.0.
- [4] Policie České republiky. Letiště Ruzyně-slужebna PCR, autor: Honza Groh (Jagro), 1. prosinec 2018, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 3.0.

Aktuality české sekce

Tereza Klabenešová

Registrace prezidentských kandidátů před NSS a ÚS

Před letošní prezidentskou volbou Nejvyšší správní soud (NSS) obdržel 13 podání týkajících se ochrany ve věci registrace kandidátů na prezidenta. Právně a politicky nejzajímavější byly tři případy, a to ve věcech Karla Diviše, Karla Janečka a Denisy Rohanové. U Karla Diviše dospěl NSS k závěru, že Ministerstvo vnitra vyřadilo nesprávně minimálně 34 záznamů na jeho petičních arších, což Divišovi stačilo ke splnění minimální hranice 50 000 podpisů občanů.

V případě Karla Janečka soud narazil na množství zcela nezpůsobilých petičních archů, v nichž byly podepsány neexistující osoby a jeho stížnosti nevyhověl. Stejně tak učinil ÚS, ke kterému Janeček

následně podal ústavní stížnost a který konstatoval, že „ústavní stížnost téměř postrádá ústavněprávní argumentaci, na kterou by měl a mohl reagovat“.

V případě Denisy Rohanové zaregistrovalo Ministerstvo vnitra její kandidátní listinu, ačkoli ji podala před vyhlášením voleb a s podporou výhradně bývalých členů Poslanecké sněmovny. NSS konstatoval, že takové podání nemůže vyvolat žádné právní účinky, neboť je učiněno mimo právní režim pro něj určený. ÚS, k němuž následně směřovaly kroky Rohanové, navíc dodal, že končící poslanci či senátoři si nemohou tímto způsobem „natáhnout“ svůj politický vliv daleko za konec mandátu.

Nejvyšším správním soudem kritizovaná úskalí stávajícího systému sběru a následné kontroly podpisů otevřela diskuzi o změně příslušné právní úpravy.

Nový poradce pro boj s dezinformacemi a národní bezpečnost

V prosinci minulého roku zřídila vláda novou funkci poradce pro národní bezpečnost. Té se od Nového roku ujal dosavadní poradce premiéra Petra

Ukrajínští uprchlíci s banerem „Sláva Ukrajině“ [1]

Fialy, Tomáš Pojar. Ten v minulosti působil i jako velvyslanec ČR v Izraeli či náměstek ministra zahraničních věcí ČR. Mělo by jít o nadresortního koordinátora pro záležitosti hybridních hrozeb, dezinformací a podobných bezpečnostních problematik. Mimo jiné má zajišťovat spolupráci zpravodajských a bezpečnostních složek včetně jejich efektivního postupu.

Lex Ukrajina IV umožní prodloužit status dočasné ochrany do roku 2024

„Balíček“ zákonů, který dopadá na situaci ukrajinských uprchlíků na území ČR po vypuknutí války na Ukrajině, byl pracovně nazván „Lex Ukrajina“. Poslední jeho novelizace, tzv. Lex Ukrajina IV, se věnuje mimo jiné možnosti prodloužení statusu dočasné ochrany, kterou Ministerstvo vnitra od začátku války udělilo více než 473 tisícům ukrajinských uprchlíků.

Dočasná ochrana je institutem uprchlického práva, upravená vlastním zákonem. Ten je zamýšlen pro případy hromadného přílivu osob, které se nemohou vrátit do země svého původu. Udělení takové ochrany se prokazuje vízovým štítkem a jeho platnost měla v případě ukrajinských uprchlíků končit již 31. března 2023. Kvůli aktuální situaci, která zdaleka není nijak stabilizována, ale nelze předpokládat, že by se uprchlíci v blízké době mohli vrátit do svých domovů. Novelizace Lex Ukrajina IV jim tak nyní dává možnost si o rok tuto ochranu prodloužit, tedy až do konce března roku 2024.

Česká republika oslavila 30 let jako samostatný stát

Úderem půlnoci 1. ledna neodstartoval pouze nový rok 2023, nýbrž i nové desetiletí České republiky. Ta se před 30 lety rozdělením původní České a Slovenské Federativní Republiky stala samostatným státem.

S oslavou tohoto jubilea od jejího vzniku tak slaví výročí i ústavní zákony včetně těch nejzákladnějších jako je Ústava České republiky nebo Listina základních práv a svobod. Obě tvoří jádro českého právního řádu.

Historicky nejúspěšnější ženská kandidátka na pozici prezidenta republiky, Danuše Nerudová [2]

Nejúspěšnější ženská kandidátka na úřad prezidenta republiky

V letošních prezidentských volbách, jejichž první kolo proběhlo ve dnech 13.–14. ledna 2023, se znovu po 10 letech představila ženská kandidátka. Byla jí bývalá rektorka Mendelovy Univerzity, profesorka Danuše Nerudová. Přestože prezidentská cesta Nerudové končí v prvním kole s necelými 14 % hlasů na třetím místě, jedná se s přehledem o nejlepší výsledek ženské kandidátky. Žádná z předchozích kandidátek totiž nepřekročila hranici 5 %.

Zároveň je to určitě pokrok pro genderovou rovnost v našem státě, se kterou Česká republika dlouho-

době bojuje. Právě rovnost mezi muži a ženami je v ČR palčivým problémem, což dokazuje i umístění na chvostu v Indexu rovnosti žen a mužů za rok 2022. Hlasový zisk Nerudové je tak jistě inspirací pro budoucí ženské kandidátky do prezidentských voleb roku 2028.

Zdroje

Soudní přezkum ve věcech registrace kandidátní listiny pro lednovou volbu prezidenta republiky. Nejvyšší správní soud – oficiální stránky. Získáno z <https://www.nssoud.cz/aktualne/tiskove-zpravy/detail/soudni-prezkum-ve-vecich-registrace-kandidatni-listiny-pro-lednovou-volbu-prezidenta-republiky>.

Volební senát dnes rozhodl o posledních třech návrzích ve věci registrace kandidátních listin pro lednovou volbu prezidenta republiky. Nejvyšší správní soud – oficiální stránky. Získáno z <https://www.nssoud.cz/aktualne/tiskove-zpravy/detail/volebni-senat-nejvyssiho-spravniho-soudu-dnes-rozhodl-o-poslednich-trech-navrzych-ve-veci-registrace-kandidatnich-listin-pro-lednovou-volbu-prezidenta-republiky>.

Volby.cz . Český statistický úřad. Získáno z <https://www.volby.cz/pls/prez2023/pe2?xjazyk=CZ>.

Koucková K., Šafová J. 2023. Ústavní soud zamítl stížnost Rohanové. Bránila se vyloučení z prezidentských voleb. Získáno z https://www.irozhlas.cz/volby/ustavni-soud-stiznost-denisa-rohanova_2301101700_afo.

Gričová A., Kordík J. 2023. Ústavní soud odmítl stížnost Karla Janečka o vyřazení z prezidentských voleb. Získáno z <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3555272-zive-ustavni-soud-rozhodl-o-stiznosti-odmitnuteho-prezidentskeho-kandidata>.

Česká tisková kancelář, 2022. Vláda zřídila funkci poradce pro

národní bezpečnost, obsadí ji Pojar. Získáno z <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vlada-zridila-funkci-poradce-pro-narodni-bezpecnost-obsadi-ji-pojar/2295984>.

Usnesení Nejvyššího správního soudu vol 16/2022 – 48 ze dne 13. prosince 2022.

2023. Tomáš Pojar. Wikipedie. Získáno z https://cs.wikipedia.org/wiki/Tom%C3%A1%C5%A1_Pojar.

Česká tisková kancelář. 2023. Dočasnou ochranu v ČR loni získalo 473.216 ukrajinských uprchlíků před válkou. Získáno z <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/docasnou-ochranu-v-cr-loni-ziskalo-473-216-ukrajinskych-uprchliku-pred-valkou/2305214>.

Dlupalová K. 2022. Dočasná ochrana pro Ukrajince půjde prodloužit o jeden rok. Vláda schválila Lex Ukrajina IV. Získáno z <https://www.mvcr.cz/clanek/docasna-ochrana-pro-ukrajince-pujde-prodlouzit-o-jeden-rok-vlada-schvalila-lex-ukrajina-iv.aspx>.

Vláda České republiky. 2022. TZ: Genderové nerovnosti v české společnosti stále přetrvávají. Jejich řešení je prioritou zmocněnkyně vlády pro lidská práva. Získáno z <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/tz-genderove-nerovnosti-v-ceske-spolecnosti-stale-pretrvavaji-jejich-reseni-je-prioritou-zmocnenkyne-vlady-pro-lidska-prava-200829/>.

Fotografie

[1] Ukrajinstí uprchlíci s banerem „Sláva Ukrajině“. 02022 1207 Refugees from Ukraine in Kraków, autor: Silar, 6. březen 2022, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.

[2] Historicky nejúspěšnější ženská kandidátka na pozici prezidenta republiky, Danuše Nerudová. Danuse Nerudova, autor: Karkanoid1991, 25. listopad 2021, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.

[3] Nejvyšší správní soud. Nejvyšší správní soud ČR I, autor: Millenium187, 17. červenec 2011, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0.

Nejvyšší správní soud [3]

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Matěj Kračmer

Vnitrostátní právo

Borkovec, A. Verdikt Nejvyššího soudu ČR aneb je doktrína ultra vires dosud živá? *Právní rozhledy* 1/23

Morawski, M. Neúčinnost a odpůrcí právo třetí osoby vůči dohodě o rozdělení společného jmění manželů. *Právní rozhledy* 1/23

Grygar, T. Délka a běh promlčecích (prekluzivních) dob u přestupků – 1. část. *Právní rozhledy* 1/23

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

Mišúr, P. Zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím platform. *Právní rozhledy* 4/2023

Rešlová, V. Válka na Ukrajině a vývoj mezinárodního práva. *Ústav mezinárodních vztahů Praha* 2/2023

Ilustrační fotografie [1]

Coufalová, L. Zastaví válka na Ukrajině globalizaci? O vlivu protiruských sankcí na světové výrobní řetězce. *Ústav mezinárodních vztahů Praha* 2/2023

Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

Kovář, J. Politicisation of Immigration in Central and Eastern Europe: Evidence from Plenary Debates in Two Countries. *Ústav mezinárodních vztahů Praha* 1/2023

Behenský, V. Turcsányi, Q. R. Dragon's Roar and Bear's Howl: Convergence in Sino-Russian Information Operations in NATO Countries? *Ústav mezinárodních vztahů Praha* 1/2023

We Have Conversation: The Gangster as Actor and Agent in Russian Foreign Policy. *Ústav mezinárodních vztahů Praha* 1/2023

Fotografie

[1] Ilustrační fotografie. Bound volumes of the Harvard International Law Journal, autor: J.-H. Janßen, 7. březen 2019, zdroj: Wikimedia Commons, CCo 1.0.

Redakce Bulletinu

Editor: Jan Lhotský

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

JUDr. Ing. Jan Lhotský, Ph.D., E.MA

Jan je vedoucím Centra pro lidská práva a demokracii. Po vystudování práva a ekonomie pokračoval v doktorském studiu mezinárodního práva. Vystudoval rovněž lidskoprávní program E.MA v italských Benátkách a rakouském Grazu. Pracoval v advokacii i v právním oddělení Evropské služby pro vnější činnost v Bruselu. Poté působil jako Visiting Professional u soudního senátu Mezinárodního trestního soudu v Haagu a následně jako právník u Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Nyní působí v Kanceláři veřejného ochránce práv a Centru mezinárodního práva Ústavu mezinárodních vztahů v Praze. V rámci mezinárodního práva se specializuje především na lidská práva a mezinárodní trestní právo.

Stážisté:

Mgr. Dalibor Jirda: Dalibor je absolventem Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Během studií pracoval jako praktikant v advokátní kanceláři Frank Bold Advokáti a dále jako právní poradce ve spotřebitelské organizaci dTest. Nejvíce se však zajímá o trestní právo, přičemž momentálně působí na Nejvyšším státním zastupitelství jako asistent státního zástupce.

Mgr. Nikola Burdová: Nikola v současné době dokončuje magisterské studium práv na Karlově univerzitě v Praze. Vedle lidských práv se zajímá o mezinárodní humanitární právo nebo také o právo trestní. Věnovala se například dobrovolnictví pro Amnesty International a zúčastnila se stáže v neziskové organizaci zaměřující se na uprchlické a azylové právo. Momentálně pracuje v advokátní kanceláři.

Mgr. Roman Tocháček: Roman je absolventem Právnické fakulty MU a studentem její Ekonomicko-správní fakulty. Má zkušenosti z různých advokátních kanceláří a nakonec zakotvil v menší advokátní kanceláři se zaměřením na trestní právo. V průběhu ukrajinské uprchlické krize působil na Odboru azylové a migrační politiky MVČR.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Tomáš Opat

Tomáš vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, kde se věnoval především mezinárodnímu právu a lidským právům. Po škole nastoupil na stáž v NATO, kde působil v sekci politického plánování kanceláře generálního tajemníka. V současné době pracuje jako parlamentní asistent v Evropském parlamentu, kde se věnuje především otázkám týkajícím se výborů pro zahraniční vměšování a dezinformace a pro kulturu a vzdělávání.

Stážisté:

Mgr. Filip Lamparter: Filip vystudoval Právnickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně. Během studia se zúčastnil několika moot courtů, působil v Organizaci pro pomoc uprchlíkům a absolvoval lidskoprávní stáž na Maltě. V současnosti pracuje jako advokátní koncipient se zaměřením na energetické právo.

Jaromír Chroustovský BA (Hons): Jaromír vystudoval historii a mezinárodní vztahy na King's College London. V současnosti je studentem druhého ročníku Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Zajímá se především o ústavní právo a právo Evropské unie.

Bc. Daniela Maietová: Daniela studuje navazující magisterský obor Evropská studia na Masarykově univerzitě a také Multimédia a Žurnalistika. Nyní je stážistkou v Českém Centru Brusel, kde pomáhá s organizací kulturních akcí v rámci českého předsednictví v EU. Je dobrovolnicí v Amnesty International. Nejvíce se zajímá o evropské právo, právo žen a dětí, a o ochranu kulturního dědictví.

Mgr. Kamila Pelíšková: Kamila vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně. Během studií se v praxi věnovala nejvíce veřejným zakázkám. Nyní pracuje na oddělení dokumentace a analytiky Nejvyššího správního soudu. Kromě lidských práv se zajímá zejména o právo životního prostředí.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Bc. Michaela Stenzelová

Michaela vystudovala Právnickou fakultu MU a současně Mezinárodní vztahy a Evropská studia. Zajímá se o mezinárodní politiku, lidská práva, problematiku přeshraniční trestné činnosti a kybernetických hrozeb. Absolvovala stáže na Velvyslanectví ČR v Římě a Stálé misi ČR při OSN v New Yorku. Po dokončení studií působila jako OSN Dobrovolnice při Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu v Sarajevu.

Alžběta Dvořáková

Alžběta je studentkou Bezpečnostních a strategických studií a Mezinárodních vztahů na Masarykově univerzitě. V minulosti absolvovala stáže v La Strada Česká republika či na Stálé misi ČR při OSN v New Yorku. Alžběta se zajímá o porušování lidských práv v kontextu ozbrojených konfliktů a o terorismus a organizovaný zločin na Blízkém východě, v Afghánistánu a Pákistánu.

Stážisté:

Le Minh Tam: Tami studuje čtvrtým rokem právo na Univerzitě Palackého. Absolvovala EVS rok v Německu v Tandem Regensburg. Během studia pracovala v advokátní a insolvenční kanceláři. Zajímá se o mezinárodní vztahy a lidská práva.

Radek Tesař: Radek v současné době studuje právo na MU. Donedávna pracoval v insolvenční kanceláři. Nyní dochází na praxi na insolvenční úsek ke Krajskému soudu v Brně. Blíže se věnuje civilnímu právu procesnímu, lidským právům a mezinárodnímu právu soukromému.

Kristýna Tylšová: Kristýna tento rok úspěšně ukončila studium na Mendelově univerzitě v Brně v oboru Mezinárodní rozvojová studia. Momentálně pracuje v IT firmě, žije v Latinské Americe a zaměřuje se zejména na machismus a práva žen.

www.centrumlidskaprava.cz

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Lucie Nechvátalová, E.MA

Lucie vystudovala právo na Právnické fakultě MU a lidská práva a demokratizaci na EIUC v Benátkách a Université de Strasbourg. Stážovala v OSN, u ESLP a u veřejného ochránce práv. Působí na Nejvyšším správním soudě jako asistentka soudce. Věnuje se především evropskému systému ochrany lidských práv, konkrétně zákazu špatného zacházení, pozitivním povinnostem států a odškodňování.

Mgr. Pavel Doubek, Ph.D.

Pavel vystudoval doktorské studium na Právnické fakultě MU. Pracoval v Kanceláři ombudsmana a na Úřadu vlády ČR. V roce 2019 se v rámci postdoktorského programu podílel na zřizování národního preventivního mechanismu na Taiwanu.

Stážisté:

Tereza Klabenešová: Tereza studuje třetí ročník na Právnické fakultě UK v Praze. Má zkušenost s dobrovolnictvím v Amnesty International, ale i z prostředí advokátní kanceláře. Kromě lidských práv má zálibu v pracovním právu.

Matěj Kračmer, DiS.: Matěj Kračmer je absolventem oboru sociální práce a sociální pedagogiky na soukromé škole v Plzni. Ve své praxi měl možnost pracovat v řadě státních institucí. Zajímá se o problematiku domácího a sexualizovaného násilí.

Mgr. Tereza Kuchařová: Tereza vystudovala PF UK. Již během studia se zaměřila na zdravotnické právo a absolvovala praxi např. na SÚKL či na MZ ČR. Zajímá se o oblast psychiatrické péče a veřejného zdravotnictví.

Dominika Hubíková: Dominika studuje pátý ročník PrF MU. Našla zálibu v oblasti lidských práv a taky v mediálním právu. Studovala v Lyonu, kde započal její zájem o francouzský jazyk a kulturu.